

D i f s.

189.

Dips. 189.

~~Philos.~~

Braun.

~~Philos. Logica. Ser. part. 699.~~

THESES
PROLEGOMENALES
LOGICÆ,
LUCI, ET CERTAMINI
SCHOLASTICO,

*In Inclyto & Episcopali Gymnasio
Frisingensi*

P R Æ S I D E

P. ANSELMO BRAUN,
Ordin. S. Benedicti ad montem
S. Joannis Apost. & Evang. in Maller-
storff Professo, p. t. AA. LL. & Phil.
Professore ordinario, ac Ejusdem
Gymnasij Regente

EXPOSITÆ & DEFENSÆ

à

Prænobili Domino
JOANNE PHILIPPO BENNONE de
PLANCK, Logices Studiofo.

Ad Diem Junii 1712.

Cum Permissu Superiorum.

Frisingæ, Typis Joan. Christiani Caroli
Immel, Typogr. Episcopalis.

THE
PROLEGOMENALES
LOGICÆ,
LUCI, ET CERTAMINI
SCHOLASTICO
in lucyis & Episcopali Gymnasio
Friburgensi
P R A E S I D E
P. ANSELMO BRAUN,
Ordin. S. Benedicti ad montem
S. Joannis Abbat. & Evang. in Malle-
hoff Prolesor, p. t. A. A. L. & Phil.
Prolesor ordinario, ac Friburgi
Gymnasij Regent.
EXPOSITA & DEFENSA

Prælois Domino
JOHANNI PHILIPPO BEYRONNE de
PEANCK, Logices studio.
Ab Dico Junii 1712.
Cum Permittit Superiorum.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

DIVO
BENNONI,

Ex

Illustrissima Familia Comitum
de Bullenburg inferioris Saxoniae
felicissimè oriundo,

A S. Bervvardo Cognato
Suo Episcopo Hildesienfi
piissimè educato,

Benedictinae Familiae Alumno
Integerrimo,

Malignorum Spirituum
TRIUMPHATORI
gloriosissimo,

Monasterij S. Michaëlis
intra Hildesiam

ABBATI
SANCTISSIMO,

Religiosæ Disciplinæ
Promotori mirifico,

Dispositione Henrici III. Imp.

Dispensatione Leonis IX.

Canonicorum seu Capellano-
rum Collegij Goslariensis

PRÆPOSITO,

ET

LEGISLATORI

Lectissimo,

Vigilantissimo Misnensis

Ecclesiæ

EPISCOPO,

ET

TUTORI

Acerrimo,

Sclavorum Apostolo,

Prodigiis Clarissimo,

Tandem bono omine

Bojariæ Thesauro Thavmaturgo,

Evergetæ Beatissimo, gratiosissimo,

Has Prolegomenales Theses

D. D. C.

Demississimo animo

Jo. Philipp. Benno de Planck.

THESIS PRIMA,

*An detur, & quomodo definiatur
Logica?*

Conclusio: datur Logica artificia-
lis, seu Philosophia rationalis, se-
cundum S. Thomam *opusc. 7. q. 6.*
a. 1. oppidò difficilis captu, quæ
definitivè est facultas directiva operationum
intellectûs, ut eæ rectæ sint, hoc est, est
facultas sive habitus regulans operationes
per præcepta Logicalia, ut circa sua obje-
cta versentur sine errore in ordine ad Veri-
tatem obtinendam.

Prob. 1. mo Conclus. ex S. Augustino,
qui *L. 2. de ordine c. 14.* ait: *Logica distin-*
guit, instrumenta sciendi dirigit, sola scientes
facere vult, & potest. ex S. Thoma qui *l. 1.*
post. Lect. 1. ma dicit: *Logica est ars artium,*
quia in actu rationis nos actu dirigit. Ex
Arist. qui *2. do Elench.* asserit, homines vel
à natura, vel ab arte Dialectici sunt, ex
quibus textibus sic argumentari licet. Lo-
gica

2 *Thesis Prolegomenalis*

gica dirigit operationes hominis ad rectè discurrendum & sciendum : sed quod actu dirigit, debet actu dari, ergò Logica actu datur : minor patet, quod enim non datur, nequit agere quidquam, ergò si Logica actu agit, actu dirigit, debet etiam actu dari.

Prob. 2.do ratione : operationes hominis, quæ possunt fieri benè vel male, necessario requirunt aliquam facultatem vel habitum directivum ac regulantem illas operationes, ut potius benè quàm malè fiant : sed operationes intellectuales omnes tres possunt benè vel malè fieri, ergò etiam necessario requirunt facultatem regulantem eas, ut benè vel rectè fiant, qualem facultatem voco logicam artificialem, ergò datur Logica artificialis. Major patet ex Arist. qui *l. 1. mo Rhet. c. 1.* expressè & clarè ostendit, ideo necessario debere dari artem Rhet. quia operationes intellectûs in ordine ad benè ornatè dicendum possunt benè vel malè fieri : patet etiam ex eo, quia natura non deficit in necessarijs, præsertim in gradu intellectivo utpote perfectissimo. min. etiam est clara, quia prima mentis operatio potest errare apprehendendo unum præ altero, v. g. genus pro specie, universale pro particulari &c. & sicut in prima mentis operatione potest dari veritas, ita etiam potest

test dari falsitas, non quidem complexa, saltem incomplexa. Veritas complexa dicitur illa, quæ consistit in affirmatione & negatione, qualis haud dubiè in prima mentis operatione non datur: veritas verò incomplexa est conveniens terminorum, rerumque apprehensio, ex qua nascitur dein vera affirmatio, aut negatio, & hinc est saltem veritas dispositiva, & ex his patet, etiam quid sit falsitas complexa & incomplexa. 2.da potest errare affirmando falsum pro vero, 3.tia unum ex altero v. g. malè inferendo &c. ergò etiam necessariò requirunt facultatem regulantem, nempe Logicam, cujus finis est trium prædictarum operationum directio.

Prob. 3.tio ubi datur indifferentia ad benè vel malè agendum, ibi debet dari principium vel intrinsecum vel extrinsecum, quod determinat & infallibiliter dirigit ad fieri potius bonum quàm malum: sed operationes intellectus habent indifferentiam, ut benè vel malè fiant in ordine ad rectam formam discurrendi de rei Veritate: ergò etiam debent habere aliquod principium directivum & facultatem determinativam potius ad rectum quàm irrectum: subsumo, sed tale principium directivum est scientia Logica artificialis, ergò datur.

Objic. 1. mo Arist. l. 6. Eth. c. 4. ait : *non datur ars directiva earum, quae sunt secundum naturam*, sic non datur ars directiva operationum potentiae visivae, auditivae : multo minus potentiae nutritivae, vegetativae &c. quia haec potentiae sunt necessariae, & naturales. Sed operationes potentiae intellectivae sunt secundum naturam & potentia intellectiva est potentia naturalis, & necessaria : ergo non datur ars earum directiva. Confirmatur, Logica non potest esse directiva operationum intellectus, quia haec necessario sunt bonae vel malae : ergo non sunt indifferentes ad bonitatem vel malitiam, & per consequens nec ad rectitudinem, vel irrectitudinem. Resp. sub dist. earum, quae sunt secundum naturam, & nec sunt actus vel effectus liberi, aut indifferentes ad rectum vel irrectum, sed sunt necessarij & determinati ad unum, concedo. Quae sunt secundum naturam, sunt tamen actus liberi vel indifferentes aut indeterminati ad rectum vel irrectum, nego. & sic distincta min. nego consequentiam. Non enim est paritas inter potentiam visivam, auditivam & intellectivam, haec enim potentiae sunt ordinatae ad actus certos & determinatos, qui semper eodem modo exercentur, & de his loquitur Arist. quod non indigeant arte directiva; potentia verò intellectiva est indifferens

ferens & indeterminata, potestque elicere actus bonos vel malos. Item potentia intellectiva est reflexiva super se ipsam & suos actus, quod aliæ potentia non sunt. Multò minùs est paritas inter potentiam nutritivam, & vegetativam, quia illæ sunt ita necessariae, ut in nullo exercitio sint immediate subjectæ imperio voluntatis: Intellectus autem non est talis potentia necessaria.

Ad Confirmationem dico, quòd operationes intellectûs, si considerentur, prout jam actu à parte rei sunt positæ, sint necessario & essentialiter bonæ vel malæ; quia tunc non ampliùs sunt indifferentes ad rectitudinem ex præceptis Logicæ directivè inducendam in eas: non autem, si considerantur prout adhuc sunt in causa. Hæc igitur, quia indifferens est, ut benè vel malè, rectè vel irrectè operetur, potest dirigi, imo debet, ut potius eliciat præceptis conformes quàm diffformes, & quia, quod est causa causæ, est etiam causa causati, hoc ipso, quòd Logica sit directiva intellectûs, qui est causa operationum, est etiam directiva operationum, saltem in causa.

Neque dicas primò, non potest ulla operatio intellectûs dirigi à Logica ad rectitudinem, nisi præsupponatur ante rectitudinem: est enim inexplicabile, quomodò

rectitudo introducatur in operationem, si hæc non præsupponatur ante rectitudinem.

Respondeo distinguendò assumptū: nisi præsupponatur vel Logicè, vel Physicè ante rectitudinem conc. semper Physicè negatur.

Neque dicas secundò: Rectitudo solū in illud induci potest, quod potuit non esse rectum. Respondeo distinguendò: quod potuit non esse rectum præcisivè & Logicè concedo, quod potuit non esse rectum consideratum Physicè nego. imò nego hoc requiri universaliter.

Neque dicas 3.tio. Operationes etiam præcisivè acceptæ non sunt tales, quæ potuerunt non esse rectæ: quia in statu possibilitatis habent totum id, quod habent in statu existentia præter actualitatem.

Respondeo sub distinctione: quæ potuerunt non esse rectæ, rectitudine artificiosa in actu secundo. nego: rectitudine artificiosa in actu primo concedo, quia quatenus sunt indifferentes, ut vel producantur ab intellectu reflectente se super præcepta, & ex horum directione fiant, vel sine, sunt indifferentes ad rectitudinem artificiosam in actu secundo obtinendam.

Objicies secundò: potest intellectus humanus se solo tanquam potentia principalis dirigere actus aliarum potentiarum: v. g. Voluntatis, &c. ergo etiam potest

test se solo sine directione Logicæ dirigere suos actus proprios intellectuales, & consequenter non debet dari Logica.

Respon. 1. mo, potest fallibiliter, concedo, infallibiliter, nego: intellectus enim humanus utpote indifferens ad benè vel malè operandum non habet ex se infallibilitatem ad solum benè operandum: ergò debet determinari per aliquid, quod habet infallibilitatem ad benè operandum. Resp. 2. do transmissio anteced. negando consequentiam, actus enim voluntatis non sunt tam difficiles, quàm actus intellectus, qui sunt longè difficiliore, quoad rectam formam discursus obtinendam, pro qua rectitudine exercenda non sufficit potentia universalis, sed requiritur ad tollendam hanc difficultatem specialis facultas juvans, facilitans, & regulans ipsam potentiam universalem. Dein, licet intellectus humanus de absoluta sua potentia possit dirigere, vel aliarum potentiarum vel etiam unum vel alterum proprium actum; non tamen omnes constanter & pari facilitate, ut boni vel recti fiant, sic intellectus dirigit actum amoris Dei hic & nunc à voluntate eljiciendum, sed mediante aliquo habitu charitatis in Deum, dictante habitu prudentiæ actum amoris Dei debere hic & nunc sic elici bonum. Neque dicas, ex his sequitur, quòd

quòd bruta sint feliciora , cùm illa in suis operibus non indigeant Logicâ artificiali. nam Resp. quòd illorum operationes sint longè inferiores , & ignobiliores ; egere autem auxilio pro operationibus nobilioribus infelicitas non est.

Ex his quæres I.mo : utrum intellectus humanus naturaliter appetat Logicam : Resp. affirmativè , patet primò ex S. Doctore , qui 1. 2. q. 10. a. 1. dicit : *appetitu naturali appetimus ea , quæ pertinent ad voluntatem , & ad singulas potentias , & ad totum hominem.* ex quo infero : sed Logica pertinet ad partem hominis intellectivam ; omnis enim homo naturaliter scire & rerum causas cognoscere desiderat : ergò. 2. Ex eo , quòd omnis scientia sit magna perfectio. Hinc , quia quælibet res naturaliter appetunt , hoc est , naturæ pondere inclinant in suam perfectionem , etiam intellectus naturaliter in Logicam : nam ille (de se in inquirendo vero , tanquam sui perfectivo errabundus) per illam tanquam per scientiam in actum perfectionis reducitur. 3. tio non minus mens nostra perficitur per Logicam intentionaliter quàm materia per formam naturaliter : at materia naturaliter formam appetit : ergo etiam mens nostra Logicam , quæ inter septem liberales artes vera docet.

Quæres 2.do: an intellectus magis appetat alias scientias v. g. Physicam, Metaphysicam, quàm Logicam? Affirmativa itidem videtur mihi probabilior, nam majus bonum, & major perfectio magis appetitur: sed aliæ scientiæ reales sunt majus bonum, & major perfectio quàm Logica; quia hæc non sic est proportionata propter objectum, quod est ens rationis, quàm aliæ scientiæ, quarum objecta realia & consequenter cum intellectu majorem habent proportionem.

THESIS 2.da

De nomine & origine Logica.

PLato in *Timæo* & Arist. 2. *æconomia*. Logicam derivant à Græco nomine λόγος, quod Latinè idem est, ac ratio, quidam desumunt à Græco Verbo λέγω, quod idem est ac dico, discuro, sermocinor. Alij, qui Logicam cum Dialectica confundunt, & pro eadem doctrina sumunt, à Græco Verbo διαλέγομαι, quod significat disputo, dico derivant. Dialectica secundùm alios derivatur à Græco nomine λέκτρον, quod idem est ac dictio, quia in eâ de dictis disputatus, ex his.

Quæritur primò, utrum hæc derivationes rectè & perfectè convenient quidditati Logicæ, & Resp. affirmativè: nam ex nulla alia ratione Logica rationalis seu sermocinalis scientiæ decoratur titulo, quam quod ex natura sua rationalis spiritûs nostri fecundam operationum triadem perficiat in definiendo, illuminet in iudicando, dirigat in discurrendo, adstipulante S. August. qui *L. 1. de ord. cap. 13.* dicit, quòd ars Logica non tam sermonis humani, quàm rationis atque discursûs directricem agat: & mentis operationes ita dirigat, ut in vero investigando sine errore procedere atque ad illud discurrendo pervenire possit. Idem S. Doctor habet *in initio periber.* dirigit actus rationis seu intellectûs. & Theologum cum illo dicunt, hæc nomina *sermo, ratio* nil aliud significare, quàm actus intellectûs, quia, ergo Logica unicè inclinat ad dirigendos actus rationis, sermonis, rectè concludimus, quòd prædictæ Ethymologiæ ipsius quidditati perfectè convenient.

Quæres secundò: utrum Logica sit pars Philosophiæ? Resp. affirm. ita clarissimè S. August. *l. 8. de civitate Dei. Rationis philosophia, quæ est Logica, sub speculativa philosophia vel contemplativa.* D. Isidorus Hispalensis *l. 2. orig. cap. 22. & 24. nec non l. 2. diff. diff.*

*diff. 34. ipsa Dialectica est species Philosoph. que Logica dicitur, id est, rationalis. B. Alb. Magnus tract. 1. Log. cap. 3. nesciens Logicam tanquam primam philosophia partem & si aliquid scire videatur, nescit tamen, cum sui sciti causam ignorat. Arist. 2. Meth. cap. 1. dividens philos. in practicam & contemplativam, contemplativam in Physicam & Logicam. Antiqui Philosophi dividentes Philos. in realem, quæ est Phys. & Methaph. in moralem, quæ est Ethica, & rationalem quæ est Logica. Ex quo sic argumentor: Ideo secundum S. Doct. Physica est pars Philos. quia est cognitio rei per causam necessariam: sed etiam Logica est cognitio rei per causam necessariam: ergo etiam Logica est pars Philosophiæ. Item: ideò Ethica est vera species, & pars Philosoph. quia est facultas directiva operationum voluntatis: ergo etiam ideò Logica erit pars Philos. quia est facultas directiva operationum intellectûs; aliàs enim operationes intellectûs essent deterioris conditionis, quàm operationes voluntatis: & Logicæ faceret injuriam, qui Logicum negaret esse Philosophum. Quòd si dicatur Logicam, prout sumitur pro habitu tantum contemplante suum objectum, dici à S. Thoma *quest. 5. de Trinit. art. 1. & 2.* quiddam reductum ad Philos. intelligendum est, non improprie*

ac si tanquam improprie ac impertinens reducenda esset ad Philosoph. sed proprie tanquam partem. Vel etiam intelligendum est, eam esse reductam ex fine secundario ad Philos. tanquam reliquis subministrantem instrumenta in cognoscenda veritate.

Neque dicas, Logica est instrumentum Philosophiæ; ergo non est pars philosophiæ; nam instrumentum non potest esse pars ejusdem rei, cujus est instrumentum, ut patet in serra, respectu fabri, & penicillo, respectu pictoris. Resp. Logica est instrumentum ex fine intrinseco & primario, nego, ex fine solum extrinseco, & secundario, transeat: adeoque Logica non est merè habitus instrumentalis.

Neque dicas 2.do Logica juxta Aristotelem est utilis ad eas, quæ secundum Philosophiam sunt, disciplinas: ergo si est pars Philosophiæ, necessario deberet esse utilis ad se ipsam, quod tamen esset ridiculum. Resp. sub distinct. Logica est utilis ad omnes eas, quæ secundum philosoph. sunt, disciplinas, nego, ad aliquas, concedo. Una enim pars Philosophiæ potest esse utilis ad aliam partem non tamen ad omnes partes Philosophiæ; hinc cum Logica sit pars philosoph. non debet esse utilis sibi ipsi, sed alijs à se distinctis.

Neque dicas tertio: Philosophia ab
Aristo-

Aristotele fuit adæquatè divisa in Physicam, Mathematicam & Metaphysicam: ergo secundùm Aristotelem Logica non est pars Philosophiæ, dein ab Aristotele Philosophia definita est, quòd sit cognitio rerum per causas: sed Logica non cognoscit, nec considerat res, sed tantùm secundas intentiones & entia rationis: ergo non est pars Philosophiæ.

Respondeo, quòd Aristoteles ibi tantùm diviserit Philosophiam inadæquatè acceptam prout tantum sub se continet scientias reales; non verò adæquatè, & integrè acceptam, prout sub se continet omnes scientias Philosophicas tam reales, quàm morales & rationales. Ad alterum dico, quòd Aristoteles loquatur de Philosophia reali non de rationali, dein quod nomine rerum intelligat omnia illa, quæ sunt entia, & omne id, quod habet aliquam essentiam, principia & causas, per quas possit cognosci & hòc modò verum est, quòd etiam Logica versetur in consideratione & cognitione rerum. Hic tamen observa, per hoc me non velle dicere, quòd Logica sit ens rationis, sed quòd sit Scientia versans circa ens rationis, quæ tamen secundùm se est habitus & entitas realis, sicut enim aliæ Scientiæ ab objecto reali dicuntur reales, quia sunt circa

circa objectum reale, ita Logica ab ente rationis dicitur Scientia rationalis, quia versatur circa objectum, quod est ens rationis.

Quæritur tertio, unde Logica artificialis habeat suam originem?

Respondeo certum esse, quod à nullo mortalium propriâ industriâ primitus fuerit inventa, sed à Deo cum cæteris omnibus habitibus naturalibus infusa Proto-Parenti nostro Adamo, quod Sanctus Doctor 1. p. q. 94. a. 3. non tam pulchro quàm claro sequenti discursu ostendit. *In principio mundi res in statu perfecto productæ sunt, ut non tantum essent in seipsis, sed etiam, ut essent aliorum principia. Homo autem potest esse principium alterius non solum per generationem corporalem, sed etiam per instructionem & gubernationem; sicut ergo primus homo creatus est in statu perfecto quoad corpus, ut immediate posset generare, ita etiam institutus est in statu perfecto quoad animam, ut statim posset alios instruere, & gubernare: non potest autem aliquis gubernare, vel instruere alios, nisi habeat scientiam, ideò Adamus, utpote caput & origo totius generis humani à Deo sic institutus est, ut haberet omnium rerum scientias, & omnia intelligeret, quæ homines intelligere possunt: sicque inter ceteras scientias etiam accepit Logicam artificialem, quæ quoad substantiam & naturam erat ejusdem rationis cum*

cum nostra Logica; quia habebat eandem definitionem essentialem, & idem objectum: quoad modum tamen producendi erat diversa à nostra, quia nostra Logica artificialis producitur per frequens exercitium, proprium laborem &c. Logica autem Adami erat producta à Deo & infusa ipsi Adamo sine proprio ipsius labore, ergo ex Sancto Doctore luculenter patet, quòd Logica artificialis suam originem habuerit cum ipso Adamo, & Adamus fuerit primus Logicus, quod ita

Confirmatur: Adamus in prima sui productione fuit in statu perfectissimo, imò & felicissimo tam quoad corpus quàm quoad animam: ergò etiam habuit artes, & scientias in statu perfecto: sed scientiæ in statu perfecto non possunt esse sine Logica artificiali: ergò Adamus habuit Logicam artificialem.

Quæritur 4.tò, quomodò Logica artificialis pervenerit ad nos?

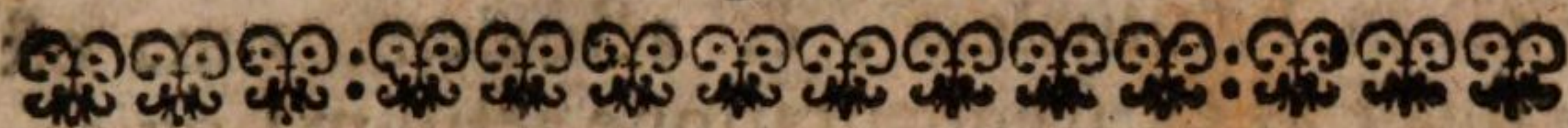
Respondeo, quòd per Adamum fuerit traducta per instructionem ad Posteriores usque ad Noemi tempora. A Noemo ulterius derivata ad Armenos, Chaldaeos, & Ægyptios. Injuria tamen temporum, Logica artificialis sicut & ferè tota Philosophia vix non fuit extincta, ut meritò sapientissimi

simi Græci, qui Logicam artificialem longa experientia, & usu ad pristinam perfectionem reduxerunt, pro inventoribus censi possint. Definitionem & regulas definiendi invenit Socrates, divisionem Plato, argumentationem Aristoteles &c.

Quæritur s.tò, An majorem laudem mereantur Inventores, Restauratores artium, quàm usurpatores, qui eas ab alijs addiscunt, & alios instruunt? Resp. pro utraque parte aliquam militare rationem pro usurpatoribus: quia illi solent esse promptiores & exercitiores, & in communi hominum æstimatione tales censentur non posse errare; maximè quia contradicentibus statim objicere possunt, se ex arte ita didicisse. Sed quis est censor artis? nonne natura, nonne ratio? ex qua nascitur ars. Est ergo etiam fortis ratio & argumentum pro inventoribus artium: dum ipsi non tantum regularum artis periti inveniantur, sed etiam eas ipsas regulas examinant, bonæ an malæ, fallibiles an infallibiles sint?

* * *

* *

THESIS 3.tia

De Divisione Logicæ.

PRima divisio est in naturalem & artificialem. Logica naturalis est ipsa vis intellectui indita & naturalis inclinatio ad formandos discursus in vero investigando. Hinc, cum videmus sæpè aliquos litterarum rudes alijs esse sagaciores & suum intentum melioribus rationibus, meliusque dispositis argumentis probare, naturali Logicæ totum est adscribendum, eò quòd in ipsis hoc natura efficiat, quod in alijs ars præstare solet. Ea tamen est differentia inter naturalis & Artificialis Logicæ opera; quòd, quæ à naturali proveniunt, sint minus certa & secura, magisque erroribus obnoxia; cum econtra, quæ ab arte proficiscuntur, certa sint, & ab erroris periculo remota. Nobis hic nihil negotij cum Logica naturali, sed de artificiali, quæ conaturaliter loquendo est habitus intellectui superadditus illum facilitans ad benè, & sine errore ratiocinandum.

2.da Divisio desumpta ex modo sciendi
B est

est in habitualementem, & actualementem. Prima est qualitas ex frequentatione actuum Logicalium in subiecto, hoc est, in intellectu realiter & permanentiter inhærens, ob quam permanentiam, jure ad primam speciem prædicamenti qualitatis, nempe ad habitum spectat. Actualis est ipse actus à prædicto habitu logicali procedens & quia est aliquid brevi transiens, pertinet ad prædicamentum actionis.

Divisio 3.tia desumpta à triplici mentis operatione est in apprehendentem, judicantem, & discurrentem. Logica apprehendens est illa, quæ faciliat, & dirigit primam mentis operationem, ita, ut rem aliquam solummodò rectè apprehendat absque eo, quod de ipsa quidquam affirmet vel neget. Judicans est, quæ secundam ita dirigit, ut non tantum apprehendat, sed & ipsi rei aliquid attribuat per affirmationem, vel aliquid ab ea removeat per negationem. Discurrens est illa, quæ tertiam ita disponit, ut non tantum aliquid affirmet, aut neget, sed & unam rem ex altera mediante particula *ergo* inferat.

Divisio 4.ta desumpta ex triplici materia est in Analyticam, topicam & sophisticam. Analytica est, quæ versatur circa materiam & verum necessarium, traditque præcepta eliciendi operationes intellectuales
scien-

scientificas, & demonstrativas. Topica est, quæ versatur circa materiam, & verum probabile, traditque regulas eliciendi operationes rectas probabiles. Tertia est, quæ versatur circa materiam, & verum apparens vel falsum, traditque præcepta, quomodò falsitates, & fallaciæ involutæ in illo vero, quod aliter se habet, quàm apparet, possint solvi, & detegi.

Divisio 5.ta, quam Sanctus Doctor 4. *Metaph. lect. 4. Et opusculo 70.* desumit ex ratione officij, in docentem & utentem: cui respondet apud Græcos ejusdem Logicæ divisio in concretam sive conjunctam rebus, & in avulsam sive separatam à rebus. Docens vocatur, quæ præscribit regulas & præcepta de fabricandis definitionibus, divisionibus, argumentationibus &c. Ita omnes. Quid verò sit Logica utens inter se non conveniunt; plerique tamen dicunt, illam Logicam utentem, quæ regulis ac præceptis definitionum, divisionum, & argumentationum utitur, eaque applicat materiæ. Et rectè, nam *usus*, inquit Sanctus Doctor 1. 2. q. 16. art. 1. *in c. alicujus importat applicationem rei illius ad aliquam operationem, unde & operatio, ad quam applicamus rem, dicitur usus ejus.* Utræque hæc Logica subdividitur in actuale & habituale, de actuali non oritur quæstio; nam quòd Logica a-

Actualis docens, & utens sint communiter actus inter se realiter distincti, est communis: ex hac ratione, quia actus dirigens, & actus directus, sunt inter se distincti saltem respectu ejusdem, cum idem non possit dirigere se ipsum; Logica autem actualis docens est actus dirigens, & Logica actualis utens est actus directus: ergo distinguuntur inter se. Dixi tamen *communiter*, & *respectu ejusdem*: quia subinde potest contingere, quod idem realiter actus sub diverso respectu possit esse dirigens, & directus v. g. si dico, *argumentatio est oratio unum v. forma legitimè inferens ex alio*. Hæc propositio prout est definitio facta secundum regulas bonæ definitionis est actus directus, prout verò docet, quomodo argumentatio sit conficienda, est actus dirigens respectu argumentationis faciendæ. De habituali igitur, quia erit quæstio.

Dico, quod Logica habitualis sit habitus quidam relictus in intellectu ex frequenti traditione, & repetitione præceptorum, qui intellectum faciliat ad tradenda præcepta dirigentia intellectum in ordine ad eliciendas rectas operationes mentis. Logica verò utens habitualis sit habitus, seu facilitas in intellectu, v. cuius intellectus redditur promptus ad eliciendas opera-

operationes conformes præceptis Logicæ
ex directione eorumdem. Ex his

Quæritur 1. mō, quid sit habitus &
Respondeo, quòd sit *qualitas difficulter mo-
bilis benè vel malè disponens potentiam, eam-
que inclinans, ac facilitans ad actus similes il-
lis, à quibus genitus fuit.* Ex quibus ulti-
mis verbis clarè habetur habitum ab acti-
bus generari. An autem ad producendum
habitum requirantur plures, vel an sufficiat
unus actus? dubium est. Verùm Respon-
deo, si difficultas, quæ vincenda est circa
aliquod objectum, unico actu superari va-
leat, unicum sufficere: sin autem ad supe-
randam difficultatem unus sit nimiùm de-
bilis, omninò actus frequentatos exigi. Sic
quia intellectus per unicam demonstratio-
nem, propter illius evidentiam & certitu-
dinem potest perfectè vincere difficultatem,
quam sentit circa aliquod objectum scienti-
ficum, per unicum quoque actum scientia
poterit generari. Duplicis autem generis
sunt habitus, alij vocantur non operativi,
& alij operativi. Primi generis sunt, qui
disponunt benè vel malè subiectum in or-
dine ad se, qualiter disponunt v. g. homi-
nem sanitas vel ægritudo. Secundi gene-
ris sunt, qui benè vel malè disponunt sub-
iectum in ordine ad suas operationes, tales
sunt scientiæ, Artes &c. quia autem Lo-

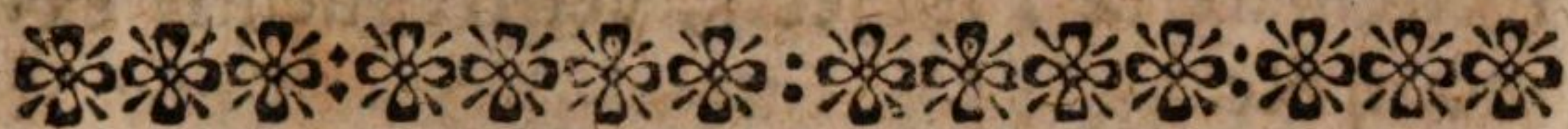
gica juvat & faciliat intellectum in suis operationibus Logicalibus, benè infero: ergò Logica pertinet ad habitus operativos.

Quæritur 2.dò, quodnam sit subjectum habituum?

Respondeo, quòd omnis potentia, quæ ex conjunctione cum voluntate, vel intellectu, si non formalem libertatem, saltem aliquam indifferentiam in operando habet: ut proinde in homine tam intellectus, quam etià cogitativa, & reminiscencia ob conjunctionem cum intellectu, à quo aliquam indifferentiam participant, habituum capaces sint: nam indifferentia in operando est radix majoris, vel minoris difficultatis ab habitu superandæ. Alia animalia autem, cùm sint omninò determinata sine ulla indifferentia, carent omni habitu. Et licèt quandoque faciliùs quandoque difficiliùs operentur, id non ex intrinseca ratione potentia, sed à causa vel impedimento extrinseco provenit, ut ex indispositione organi, membrorum &c.

* * *
* *

THE-

THESIS 4.ta

Logica docens habitualis, & utens habitualis non distinguuntur realiter, sed tantum formaliter.

PRobatur i.mò auctoritate Aristotelis, qui i. *Topicorum c. 2.* de Dialectica sic loquitur, *methodum enim habentes facile de proposito argumentari poterimus.* ac si diceret: supposita perfecta doctrina, & methodo argumentandi nullam amplius circa usum, & actuale exercitium argumentandi restare difficultatem formalem, & essentialem, quæ sola diversificat realiter, & essentialiter habitus, item quæ sola se tenet ex parte objecti formalis, aut alicujus requisiti essentialis, ut si quis naturam, principia, proprietates objecti formalis necdum habet perfectè perspectas. Dixi *formalem*; quòd enim possit dari materialis, & accidentalis difficultas, libenter concedimus, hanc autem per se, & primariò habitus superare non intendit; quia se non tenet ex parte objecti formalis per se ab habitu intenti, sed aliunde provenit v. g. ex defectu

fectu materiæ , subjecti , vel frequentis exercitij &c.

Probatur 2. auctoritate Sancti Doctoris qui 4. *Metaph. L. 4.* & *opusculo 70. quest. 5.* ait : *Logica potest considerari secundum quod est docens , & secundum quod est utens.* Quæ reduplicatio clarè ostendit , quòd S. Doct. non velit inter docentem , & utentem distinctionem realem , quæ reperitur inter illa , quæ re ipsa sunt diversæ entitates , sed tantum formalem , quæ datur inter illa , quæ re ipsa sunt unica entitas , differunt tamen per intellectum , quatenus illa unum alio modo apprehendit quàm alterum. Prob. ubi una res tantum consideratur secundum diversos respectus , connotata , item secundum diversas formalitates , ibi non datur distinctio realis : sed Logica quatenus est docens , & quatenus est utens , consideratur tantum secundum diversos respectus , & diversas formalitates : ergò ibi etiam non datur distinctio realis. Ostendo à pari : idem numerò actus , si consideratur ut egrediens ab agente , & dicit formalitatem *ab hoc* , dicitur actio , & quatenus consideratur prout est receptus in patiente , & dicit formalitatem *in hoc* , dicitur passio : sic etiam Logica quatenus consideratur ut tradens regulas , dicitur docens , & quatenus ut utens regu-

regulis , dicitur utens: ergò sicut in priori non datur distinctio realis , sed tantum formalis , ita etiam inter docentem , & utentem non dabitur alia , quam formalis. &c.

Probatur 3. Ratione : nulla est necessitas hos habitus distinguendi , ergò non distinguuntur realiter. Antecedens prob. eo ipso enim , quòd (præhabitâ plenâ notitiâ materiæ , circa quam facienda est operatio Logica , v. g. definitio) sciam simul perfectè modum definiendi , nulla superest difficultas faciendi ipsam definitionem : sed ubi non superest nova difficultas , necessitas novi habitûs non est ; cùm omnis habitus tantum ponatur ad superandas difficultates : ergò. Major prob. hoc ipso quòd habeam plenam notitiam materiæ , quando volo v. g. definire hominem , nempe quod prædicatum illud , cui convenit ratio generis proximi in homine , sit *animal* , & simul prædicatum , cui convenit ratio differentię ultimæ , sit *rationale* , & simul sciam perfectè , quòd definitio cujuslibet rei fieri debeat per genus proximum , & differentiam ultimam ejus rei , nulla certè superest difficultas combinandi hæc duo , & dicere : *homo est animal rationale*. Idem est de alijs operationibus Logicæ : ergò hoc ipso , quòd habitâ plenâ notitiâ materiæ , circa quam facienda est operatio Logica , simul perfectè sciam

modum faciendi talem operationem, nulla superest difficultas talem operationem faciendi, a qua ad eò habitum Logicæ docentis ab utente nulla erit necessitas distinguendi realiter.

Probatur 4. tō, si Logica docens & utens essent duo habitus realiter distincti, tunc deberent distinguere vel specie vel numero; non numero; quia duo accidentia solum numero distincta non possunt esse in eodem subiecto, Logica autem docens & utens sunt in eodem intellectu. Non specie, quia hæc desumitur à distinctione objecti formalis, Logica autem docens & utens habent idem objectum; nam eadem rectitudo, quæ ab habitu docente consideratur, & ipsi obijcitur in abstracto, eadem obijcitur habitui utentis in concreto: ut v. g. dispositio artificiosa domus, quæ idealiter erat in mente artificis, eadem in ædificio domus extrinsecus apparet. Respondent adversarij, esse quidem unum objectum Unitate ordinis; non autem unitate identitatis; unitas autem ordinis non impedit distinctionem habitum. Sed contra est: ubi datur unum aliquod objectum ultimum specificum, ibi omnia, quæ sub ipso continentur, non sunt tantum unum ratione ordinis, sed etiam unitate identitatis: sed

Lo-

Logica habet unum objectum ultimum specificum : ergò.

Confirmatur 1.mò : Logica habitualis utens est illa , quæ inclinat , & faciliat intellectum ad facienda opera Logicalia : sed ipsa etiam Logica habitualis docens realiter sic inclinat ; cùm impossibile videatur , ut quis perfectè penetret v. g. naturam , & principia syllogismi , & non faciliter ad similem conficiendum : ergò.

Confirmatur 2.dò : Idem realiter habitus potest elicere actum primum , & secundarium (prout clarè patet in habitu charitatis qui elicit primariò actum amoris ergà Deum , & secundariò ergà proximum) atqui actus primarius Logicæ est præscribere regulas modorum sciendi ; secundarius verò est , easdem regulas præscriptas adhibere materiæ : ergò non implicat , quin uterque actus ab uno , eodémque realiter habitu procedat.

Si dicis , non esse paritatem inter habitus infusos , qualis est habitus charitatis , & habitus acquisitos , qualis est habitus Logicæ : illi enim dantur ad simpliciter operandum , isti verò tantum ad faciliter operandum. Argumentor sic : sufficit unus realiter habitus infusus ad operandum simpliciter , ergò etiam sufficit unus realiter habitus acquisitus ad operandum faciliter

v. g. unus habitus Logicæ ad eliciendum actum primum, & actum secundarium tanquam actus sibi subordinatos. Dein, si ab uno realiter habitu, possunt actus specie distincti procedere, & elici, prout apparet in multis habitibus, cur non ab uno habitu plures actus sibi subordinati. *Si dicis 2.do,* quòd non ideò amor Dei & Proximi procedant ab uno eodémque habitu charitatis, quia sunt actus subordinati, sed ideò, quia supposito perfecto amore Dei omnis tollitur difficultas amandi Proximum. Argumentor sic: supposito perfecto amore Dei tollitur omnis difficultas amandi Proximum, ergò etiam suppositâ perfectâ scientificâ & adæquatâ Logicâ habituali docente Regulas, tollitur omnis difficultas applicandi Regulas, & conficiendi opus Regulis conforme.

Confirmatur 3.tiò: Eadem ars domifactoria præscribit regulas, quomodò scilicet, & cum qua proportionem sint erigendi parietes, & secundùm has regulas ipsum opus exequitur, & domum ædificat: ut ita usus, & doctrina ab eodem habitu proveniant: ergò idem proportionaliter concludendum de Logica.

Probatur secunda pars conclusionis: ut aliqua divisio sit bona, debent membra opposita aliququaliter distingui: sed Logica
habi-

habitualis dividitur in docentem & utentem: ergò debent aliququaliter distingui; verùm non distinguuntur realiter: ergò sola ratione; quia media non datur: quando enim habitus, vel aliqua potentia distinctis rationibus cum fundamento in re concipitur, & diversis nominibus nominatur, exactibus inadæquatis, & ordine quodam se habentibus, distinguitur ratione ratiocinata, quod contingit in præsentem; quia Logica docens pro actu habet contemplationem; utentis verò officium est sic construere.

Objicies 1. habitus, qui habent diversas operationes, distinguuntur realiter: sed Logica docens & utens habent diversas operationes: docere enim regulas & applicare regulas sunt operationes omninò diversæ: ergò docens, & utens sunt habitus realiter distincti.

Confir. In alijs artibus, licet perfectè aliquis sciat regulas, circa usum tamen reperitur sæpe specialis difficultas: sæpe enim contingit, quod aliquis optimè sciat regulas suaviter cantandi, & tamen minimè poterit suaviter cantare. Item potest aliquis scire regulas pulchrè & artificiosè saltandi, quod hoc vel illo modo debeant levare & moveri pedes, absque eo, quòd possit ita artificiosè saltare, donec per notabile tempus

pus frequenter in saltando se exercitaverit; ergò idem dicendum etit de doctrina, & usu regularum Logicalium. Respondeo, illos habitus quidem distingui realiter, qui habent diversas operationes non subordinatas; non autem illos, qui habent diversas operationes subordinatas: Logica habitualis docens, & utens autem habent operationes subordinatas: nam docere regulas est actus primarius, illas autem applicare, est actus secundarius; Item Logica primariò intendit scientificè tradere regulas, secundariò verò eas applicare: ergò uterque actus docendi, & utendi procedit ab eodem realiter habitu. Accedit, quòd actus Logicæ docentis procedant ex iisdem principijs; quia v.g. tam regulæ syllogisticæ, quàm illarum usus fundantur in his duobus primis principijs, *quidquid dicitur de omni, dicitur de quolibet contento sub omni*, quidquid negatur de omni, negatur etiam de quolibet contento sub illo. Hinc Logica utens in constructione syllogismi non observat, nec applicat alias regulas, nisi quas Logica docens præscribit: & bonitatem syllogismi non probat ex alio principio, quàm quo docens probat bonitatem regularum; quia scilicet bonus syllogismus est, qui servat dictum de omni & nullo. Ad confirmationem, Respondeo negandò conse-

consequentiam : disparitas est , quia cognitio , & usus regularum Logicalium sunt in eodem intellectu , unde pro cognitione , & usu regularum Logicalium sufficit unus realiter habitus : e contra verò notitia regularum artis saltatoriæ , & ipsa artificialis saltatio sunt in diversis subjectis & dependent à potentijs realiter distinctis : nam doctrina , & cognitio regularum artificiosè saltandi , est in intellectu ; ipsa verò artificiosa saltatio habetur in pedibus ; hinc non est mirum , quod pro istis actibus requirantur distincti habitus , nempe habitus docens in intellectu , & habitus utens in pedibus , si non propriè , saltem impropriè dictus. Habitus enim , & actus sunt in eodem subjecto , adeoque cum actus sint in diversis subjectis , etiam habitus erunt in diversis subjectis. Idem dicendum de alijs artibus. Addo , quòd hæc paritas possit esse pro nobis : nam sicut in illa arte saltatoria v. g. præter habitum ipsum artificialem in intellectu , & habitum in potentia executiva , non assignatur , nec requiritur tertius habitus in ipso intellectu determinans ad ipsum actum , conformem præceptis artis saltatoriæ eliciendum in exercitio : ita in Scientia Logica præter habitum Logicæ docentis non debet adstrui alius distinctus habitus in intellectu in ordine ad ipsum pro-

produci actum conformem præceptis Logicæ, qui habitus præcisè diceretur utens.

Objicies 2. Habitus Logicæ docentis & utentis realiter separantur: ergò realiter distinguuntur. antec. patet in senibus, qui habent facilitatem bonos syllogismos faciendi, & non habent facilitatem præcepta dandi, quia horum non recordantur. Item in Tyronibus, qui habent facilitatem præcepta dandi, & non habent facilitatem iisdem utendi, ut patet in reductione v. g. syllogismorum.

Resp. neg. antec. ad probationis primam partem dico, quòd tales Senes expedite & perfecte, hoc est ex arte argumentantes non ignorent Regulas Logicales, licet illas non possint statim memoriter recitare in terminis formalibus: sufficit enim, quòd possint in terminis æquivalentibus. Quòd si verò neque hoc, tunc certè talis confectio syllogismorum neque est scientifica, & artificiosa operatio, neque tales habent Logicam artificialem argumentandi ex arte, sed tantum Logicam usualement ex solo usu absque notitia Regularum acquisita, eò quòd tales non possint ostendere bonitatem consequentiæ, nec reddere rationem, quare ita argumententur. Ad secundam probationis partem dico, quòd
tales

tales Tyrones tantum sciant memoriter recitare Regulas, non autem, quod perf. ete intelligant, & sic etiam non est mirum, quod illas tunc non sciant perfecte & expedite applicare. Illi vero, qui omnes Regulas tam generales quam speciales perfecte intelligunt, poterunt illas facillime in praxin redigere & applicare, dummodo etiam materia, in qua fiunt exercitia Logica, sit illis bene perspecta: Quod si vero adhuc remaneat aliqua difficultas in usu. Resp. eam non provenire ratione formæ, vel ex defectu Logicæ utentis, quasi non scirent Regulis uti, sed ex alio capite forte ex timore, confusione ingenij &c.

Obji. 3. Implicat, ut alicui habitui possint convenire duo contradictoria, nam implicat esse, & simul non esse, sed si Logica docens & utens essent unus realiter habitus, tunc eidem habitui convenirent duo contradictoria: ergo min. probat. docere & non docere sunt contradictoria, sed hæc ipsi convenirent, prout consideranti patet: ergo.

Resp. disting. Maj. implicat, ut alicui habitui possint convenire duo contradictoria, si cadant supra eandem rationem, conc. si supra diversam rationem nego maj. sed si Logica docens & utens essent unus realiter habitus, tunc eidem habitui conveniunt

duo contradictoria, quæ cadunt supra eandem rationem nego, supra diversam rationem conc. Logica enim est habitus virtualiter multiplex involvens diversas rationes, quæ obstant contradictioni, cum hæc exigat cadere supra eandem rationem.

Neque dicas, Theologia aliæque Scientiæ in definiendo, dividendo, & argumentando utuntur Logicâ, & præceptis Logicis: ergo sunt Logica utens: atqui Theologia, aliæque Scientiæ sunt à Logica docente realiter distinctæ: ergo etiam Logica utens realiter distinguitur à docente.

Resp. Logicam utentem in obliquo quidem distingui à Logica docente, non tamen Logicam utentem in recto. Logica utens in obliquo est illud, quod utitur habitu Logicô, sive præceptis Logicalibus. Logica verò utens in recto est ipsa facilitas & habitus Logicus, quô expeditè & faciliter possumus definire dividere & argumentari, hinc in forma possumus respondere concessio antec. disting. conseq. Theologia, aliæque Scientiæ sunt Logica utens in recto nego, Logicâ utens in obliquo concedo. Hinc Theologia vel alia Scientia non est Logica, & habitus Logicus, sed tantum utitur Regulis Logicalibus, & habitu Logicô, quatenus indiget, & utitur ipsius directione & concursu.

Obje.

Obiic. 4.10: Actus frequentati Logicæ utentis generant habitum : sed non generant habitum docentis : ergò generant habitum distinctum à docente, qui est est utens: Resp. sub dist. generant habitum dispositivè. concedo, immediatè nego. Et eodem modo distinguo min. & nego consequent. imò absolutè potest negari. nam actus primarij, quales sunt actus Logicæ docentis, generant habitū & non secundarij, quales sunt actus Logicæ utentis. Neque dicas, actus primarij generant habitum: ergo etiam secundarij. Nego enim consequ. nam habitus per actus primarios acquisitus tollit omnem difficultatem : ergo non est necessarius alius habitus. Ille enim habitus vel esset ad tollendam novam difficultatem, vel non? si non? esset frustraneus, Si primum? assignetur nova superanda difficultas realiter, & essentialiter distincta. Ex hoc tamen non infertur, quòd actus secundarij sint otiosi, & nullum habeant effectum: nam habitum præexistentem augent, & majorem facilitatem, ac promptitudinem circa applicationem materiæ causant; quæ tamen major facilitas, aut promptitudo non debet, neque potest vocari habitus; nam aliàs sequeretur, quòd tot deberent generari habitus, quot essent facilitates, &

promptitudines circa diversas materias ; quod tamen sine absurditate dici non potest.

Objic. 5.to Prudentia juxta mentem S. Doct. est habitus distinctus ab habitu syntheseseos, & Eubulix : quia hi duo benè judicant, & rectè consultant de medijs ad finem propositum conducibilibus : prudentia verò imperat, & exequitur : ergò etiam Logica docens, quæ judicat de regulis, & utens, quæ illas applicat, erunt duo habitus distincti. Resp. concessio ante, negando consequent. ratio disparitatis est, quòd in moralibus executio novam, imo maximam adferat difficultatem : plures enim sunt fortes in consultando, & reluctante voluntate ignavi in exequendo : at verò in Logicalibus tota difficultas est in sciendo regulas, & vix ulla in exequendo ; quamprimùm enim intellectus per habitum Logicæ docentis cognoscit naturam argumentationis, definitionis &c. etiam absque difficultate poterit facere, & applicare materijs, & sic non est novus habitus ponendus, quia juxta tritum axioma : *non sunt multiplicanda entia sine necessitate.*

* * *

* *

THE-

THESIS 5.ta

Logica habitualis Analytica non distinguitur Realiter à Topica, & Sophistica, sed tantum intentionaliter.

PRobatur à pari. Ideò Logica habitualis utens non distinguitur realiter ab ipsa Logica habituali docente ; quia circa usum regularum non occurrit essentialiter diversa, & nova difficultas, quam circa doctrinam, & notitiam Regularum: ergò etiam ideò Analytica non distinguitur realiter à Topica & Sophistica, quia circa illas non occurrit essentialiter diversa, & nova superanda difficultas. Nam æquè facile potest induci forma modi sciendi, sive definitionis, sive divisionis, sive argumentationis in materiam probabilem, quàm in necessariam, & e contra. Nec etiam apparet ulla ratio cur, quantum est ex parte formæ, (quam Logica primariò & per se intendit) aliquis facilius aut difficilius definiat, dividat, aut argumentetur circa verum necessarium, quàm circa probabile: sic v. g. in istis duobus syllogismis: *Omnis homo est animal; omne rationale est homo: ergò*

ergò omne rationale est animal. Omnis pater diligit filium : omnis qui sibi similem genuit , est pater : ergò omnis qui sibi similem genuit , diligit filium. Primus est in materia necessaria , alter in probabili , in quo tamen non video novam , & distinctam difficultatem ; quia non video diversitatem formæ , figuræ , dispositionis. Non video , inquam alia principia directiva horum syllogismorum , quàm quòd debeant habere tres propositiones , universales , affirmativas , & medium terminum semel in præmissis distributum.

Probatur 2.dò Si realiter distinguerentur , tunc ista distinctio deberet provenire vel ex diversitate objecti ; vel ex diversitate finis intrinseci ; vel ex diversitate regularum : sed ex nullo capite potest hæc distinctio provenire. Non à diversitate objecti ; quia habent idem objectum formale adequatum : nempe modum sciendi. Non ex diversitate finis primarij , & intrinseci : finis enim primarius , & intrinsecus Logicæ est rectificare intellectum & operationes mentis , ad res rectè & infallibiliter cognoscendas , hoc est , omni modo ad eruendam veritatem , qualis finis reperitur tam in Topica , & Sophistica , quàm Analytica. Non ex diversitate Regularum , nam hæ Regulæ , quòd syllogismus Analyticus debeat habere

re

re propositiones certas, necessarias, & infallibiliter veras: econtra probabilis propositiones solum contingenter, aut probabiliter veras. Item quod in syllogismo Analytico pro medio termino debeat assumi, vel causa proxima conclusionis, vel remota, hoc est tale medium, quod habet necessariam connexionem cum conclusione, non se tenent ex parte formæ, sed materiæ. Tota ergo diversitas inter formam syllogismi Analytici, & Topici est, quod ista sit in materia necessaria; altera verò in probabili. Hæc autem diversitas materialis non facit diversitatem formalem, & essentialem; sed tantum accidentalem: sicut v. g. statua Cæsaris lignea, & metallina non differunt formaliter, quia habent eandem formam Cæsaris; sed tantum materialiter propter diversas materias ligni, & metalli, quibus forma Cæsaris inest.

Probatur 3. tiò Specialiter quoad Sophisticam. Analytica, & Topica tradunt regulas perfectè argumentandi &c. Sophistica tradit, quomodo possint fieri defectus, & quomodo illi possint emendari, & evitari: sed hoc ipsum pertinet ad illum quoque habitum, qui præscribit Regulas, & modum perfectè argumentandi: ergo non distinguuntur. Minor prob. à pari: qui perfectè scit artem, & jam habet habitum aliquid

artificiosè, & secundum omnes Regulas artis v. g. pictoriæ pingendi, ille necessariò, & infallibiliter per eundem habitum etiam sciet, quomodò errores & defectus in pingendo committi, emendari, evitari, & corrigi possint: nam vix credibile est, ut aliquis sciat, quomodò debeat aliquod opus perfectè fieri, nisi etiam concomitanter sciat, quomodò possit imperfectè fieri, & quomodò ista imperfectio possit evitari: ergò etiam qui habet habitum Logicæ Analyticæ perfectum, & adæquatum, non tantùm scit Regulas faciendi bonum syllogismum, sed etiam evitandi defectus, & errores &c. & consequenter ista factio, & evitatio procedunt ab uno habitu.

Objicies i. m.ò: Illi habitus sunt inter se diversi, & distincti, quorum actus, & objecta sunt diversa: sed actus & objecta Analyticæ, Topicæ, & Sophisticæ sunt inter se diversa: ergò. mai. patet, quia habitus specificantur ab objectis, saltem mediatè, & extrinsecè. min. prob. actus Analyticæ sunt demonstrativi, & versantur circa objectum necessariũ: actus Topicæ sunt probabiles, & versantur circa objectum probabile &c. Sed actus demonstrativi, & actus probabiles sunt diversi actus: & objectum necessarium, ac objectum probabile, sunt diversa objecta: ergò. Respondeo distinguendò
maj.

maj. illi habitus sunt diversi , quorum actus , & objecta sunt diversa & non subordinata , conc. quorum actus , & objecta sunt subordinata : nego maj. & sic distincta min. nego conseq. licet enim actus , & objecta sint inter se diversa in esse rei , sunt tamen sibi subordinata & quasi unum in esse scibilis : quia sub eadem ratione formali *sub qua* nempe sub ratione rectæ dirigibilitatis , manifestandi ignotum , & sub iisdem principijs attinguntur. Brevius igitur hoc modo potest distingui : illi habitus sunt diversi , quorum actus , & objecta sunt diversa formaliter & in esse scibilis. conc. in esse rei negatur. Exemplum habemus in Physica , cujus objecta (licet in esse rei sint diversa) ut sunt elementa , Coelum , corpus simplex & mixtum ; (quia tamen considerantur ab eodem habitu sub eadem ratione formali) nempe sub ratione entis mobilis , sic conveniunt , & non sunt diversa in esse scibilis , sed ad unum realiter habitum spectant. Ais : omnis Scientia tantum respicit actus scientificos. Respondeo primario conc. secundario neg. secundario enim etiam respicit probabiles. *Neque dicas* , actus probabiles non possunt generare habitum scientificum. Respondeo principaliter conc. dispositive negò.

Objic. 2. non obstante, quod ars fusoria & ars sculptoria pro objecto habeant eandem formam v. g. Principis, tamen distinguuntur realiter; quia illam introducunt in diversas materias, nempe in lignum & metallum: ergo etiam non obstante, quod Analytica, & Topica habeant pro objecto unam, eandemque formam syllogisticam, tamen distinguuntur realiter, quia illam introducunt in diversas materias, nempe necessariam, & contingentem.

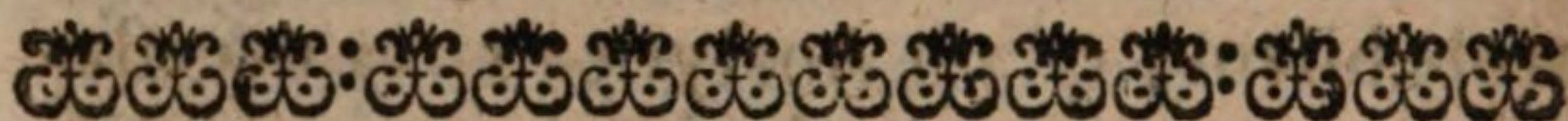
Respondeo negandô causalem antecedentis. Nam non ideò præcisè ars fusoria, & sculptoria distinguuntur realiter, quia eandem formam & figuram introducunt in diversas realiter & specie distinctas materias; sed ideò, quia hæ duæ artes habent diversas regulas, diversumque modum introducendi formam in materiam: Item diversa instrumenta. Ars enim statuaria facit statuam incidendô lignum, & secandô; fusoria autem fundendô metallum: econtra forma syllogismi demonstrativi, & forma Topici, semper fiunt eodem modô; nempe iisdem regulis, ac præceptis.

Objic. 3. habent diversos fines: ergo distinguuntur realiter. antec. prob. Analytica pro suo fine habet scientiam, Topica opinionem, Sophistica errorem: nam syllogismus

mus demonstrativus parit scientiam, Topicus opinionem &c. & dist. ant. habent diversos fines secundarios, extrinsecos, accidentales, materiales, & per se non intentos conc. diversos formales, nego. Nam unicus primarius, & essentialis omnium illarum finis est perfecta, & scientifica cognitio modi sciendi; sive dirigere intellectum ad confectionem, & introductionem formæ syllogisticæ: imò tam benè Topica versatur modo scientifico circa materiam probabilem, quàm Analytica circa necessariam: sicut enim Analytica docet, quòd ille syllogismus v. g. in Barbara sit legitimus, quia servat *dictum de omni*; sic etiam Topica docet, quòd syllogismus probabilis in Barbara legitimè concludat, quia servat *dictum de omni*. Nec minùs Sophistica demonstrativè docet, quòd syllogismus habens quatuor terminos non benè concludat, & non servet *dictum de omni*. Neque dicas ex dictis sequitur, quòd Logica non distinguatur ab alijs scientijs, quod tamen dicere esset absurdum: sequela prob. in omnibus scientijs reperitur eadem forma syllogistica, & unam eandemque applicant: ergò ratione formæ, & consequenter simpliciter, non differunt.

Resp. negando sequelam, ad probationem dico, quòd quidem in omnibus alijs scientijs

entijs reperiat eadem forma syllogistica; sed non eodem modo illæ eam considerant, & attingunt, sicuti Logica: hæc enim formam considerat ex fine primario, & tanquam objectum formale ipsius, quo obtento Logica quiescit: aliæ verò scientiæ considerant formam syllogisticam, non ex fine primario, sed tantum illam applicant ut instrumentum, ad eruendum & probandum verum.

THESIS 6.ta

Logica est virtus intellectualis.

Virtus potest latè, & strictè sumi. Latè, pro quacunque rei perfectione; sicut vitium pro quacunque rei imperfectione. Strictè autem sumitur pro habitu bono, & laudabili perficiente potentiam rationalem. Et quia hæc potentia duplex est, intellectus nempe, & voluntas; ideò etiam duplex virtus constituitur, una pro intellectu in cognitione veri, quæ est virtus intellectualis: Altera pro voluntate, quæ perficit illam in appetitu boni, & hæc dicitur virtus moralis, ab Arist. 7. phys. text. 17.

De-

Definitur virtus in communi, quòd sit *dispositio perfecti ad optimum*. Sensus hujus definitionis est, quòd virtus sit quædam qualitas permanens potentia in esse naturali perfectæ, quam deinde meliùs disponit, & perficit tanquam suum immediatum subiectum in ordine ad optimum, quod illi potentia convenit. Illud autem censetur alicujus potentia bonum, quod est vel ipsius finis, vel conducens ad finem tanquam perfectio connaturalis. Nam tunc quælibet res perfecta dicitur, quando ad suum finem pervenit: sic circulus dicitur perfectus, quando est perfectè rotundus; nam rotunditas est natura & perfectio circuli: itē calamus dicitur bonus, quando est aptus ad scribendum; & oculus bonus, quando est aptus ad videndum, positò hòc.

Prob. I. *mò* ex S. August. L. 3. *cont. Acad.* 8. 13. dicente: *Ego plura de Dialectica scio, quàm de quavis parte Philosophia: nam primò omnes illas propositiones, de quibus supra usus sum, veras esse, ista me docuit. Deinde per istam novi alia multa vera; sed quàm multa sint, enumerate, si potestis.* ergo ex mente hujus S. Doctoris Logica disponit intellectum ad verum, adeoque ad optimum, & consequenter est virtus intellectualis.

Prob. *Secundò* ex Arist. 3. *Eth.* dicente:
Virtus

Virtus intellectualis est habitus, quo affirmando vel negando semper anima (hoc est intellectus) verum dicit: sed per præcepta infallibilia Logica semper verum dicit: ergo &c.

Prob. *tertiò* ratione: ille habitus est virtus intellectualis, qui disponit intellectum ad optimum, hoc est ad actus certos, & infallibiles, tanquam ad finem illius naturalem: sed hoc facit Logica; hæc enim non tantum instruit intellectum, quomodo debeat perfecte definire, dividere, ac sine errore indagare verum, sed etiam quomodo clarè & evidenter possit cognoscere, omnes syllogismos ideò esse bonos, & legitimos, quia secundum Regulas Logicales facti sunt & ideò in omni materia benè concludere, quia fundantur in his duobus principiis certissimis: *quidquid dicitur de omni*, & *quidquid negatur de omni*. Quia ergò intellectum instruit, perficit, disponit, rectè dicitur virtus intellectualis.

Prob. 4.to specialiter de Topica & Sophistica. Actus elicit, seu regulæ Topicæ sunt certæ, & infallibiles: ergò Topica inclinat intellectum ad actus certos, & infallibiles, consequenter est virtus intellectualis. Antec. prob. tunc censetur Regula infallibilis, quando ex applicatione, & directione ejusdem infallibiliter sequitur id, quod intenditur; atqui ex usu Regularum
To-

Topicæ infallibiliter sequitur id, quod intenditur; nempe syllogismus probabilis: ergo **Regulæ Topicæ** non minùs sunt infallibiles, quàm **Regulæ Analyticæ**, eadem est ratio de **Sophistica**: nam ex usu **Regularum** ejusdem, infallibiliter evitatur syllogismus malus, & efficitur bonus, quòd autem virtus intellectualis non debeat necessariò intellectum disponere ad optimum etiam in ordine ad actus regulatos, patet ex eo; quia multæ artes numerantur inter virtutes intellectuales, dum tamen eorum opera, tanquam actus regulati, nullum speciale bonum refundunt in intellectum.

Obji. primò. Virtus intellectualis debet disponere intellectum ad optimum: sed néque **Logica Topica**, neque **Sophistica**, disponit intellectum ad optimum, seu ad veritatem: ergò. min. prob. Non **Topica**: quia illa disponit intellectum ad syllogismos solùm probabiles, qui sæpè sunt falsi. Non **Sophistica**: quia illa disponit ad syllogismos fallaces, qui semper sunt falsi: ergo cùm melior sit infallibilitas, quàm probabilitas, melior veritas quàm falsitas, **Logica** secundùm has partes non disponit ad optimum.

Resp. concedendo Maj. negando min. ad hujus probationem distinguo primam partem antec. **Topica** disponit intellectum
ad

ad syllogismos probabiles, qui tales sunt tantum quoad materiam conc. qui tales sunt etiam quoad formam nego. *Néque dicas*: habitus opinativus, & fides humana secundum Arist. 6. *Eth. c. 6.* non sunt virtutes intellectuales, quia actus, quos eliciunt sunt actus probabiles: ergo etiam Topica non erit virtus intellectualis, quia etiam elicit actus probabiles, Nam

Respondeo negandò, quòd actus regulantes, & elicti Logicæ Topicæ sint probabiles, sunt enim infallibiliter certi, & evidentes; cum sint ipsa dictamina, per quæ intellectus infallibiliter dirigitur in cognitione veri, & ejus manifestatione: solum ergò actus regulati ipsius Topicæ sunt probabiles, & hinc quandoque etiam falsi. *Dein* ideò fides humana non est virtus intellectualis, quia tantum innititur auctoritati tradentium Regulas: econtra verò Logica innititur ipsi veritati Regularum. Item ideò habitus opinativus, & suspiciosus, non sunt virtus intellectualis, quia quandoque in verum, quandoque in falsum inclinant: econtra Logica semper inclinat in verum, quod est optimum intellectûs. *Ad secundam partem Respondeo* sub distinctione: Sophistica disponit ad syllogismos fallaces, docendò eos facere nego, docendo eos vitare tanquam

quam directos conc. antec. & nego conseq. Néque enim putes, hoc præceptum : *si vis facere Sophisma, accipe 4. terminos*, esse præceptum Logicæ Sophisticæ. Solùm namque est Logici abutentis præceptis : præcepta enim Logicæ propria cognoscuntur ex fine, quem intendunt ; qui si sit idem cum fine Scientiæ, est præceptum talis doctrinæ ; secùs, si finem diversum intendat. Cùm igitur finis, quem Logica intendit, sit recta operatio intellectûs, & syllogismus 4. terminorum sit operatio incorrecta, præceptum docens talem syllogismum facere, non est Logicæ proprium. Unde, sensus eorum, qui ajunt : Logicam esse virtutem intellectûs secundùm partem Sophisticam, etsi secundùm hanc doceat facere Sophisma eò, quòd hoc ipsum doceat infallibiliter, displicet : quia ex hac doctrina sequeretur, finem Logicæ esse docere, seu dirigere intellectum. ut operationes faciat rectas, & simul etiam incorrectas, quod est contra definitionem illius. *Neque dicas*, scire pingere monstra, est virtus intellectualis : ergò etiam, scire facere sophisma, erit virtus intellectualis. Respondedo enim concedendo totum. Non enim nego, esse virtutem intellectualem, scire Sophismata facere ; nam scire infallibiliter, est magnum bonum intellectûs saltem ex parte operantis ; licèt sit malum mediâtè,

D

diatè,

diatè , & respectu intellectûs imperiti audientis. Sicut Scientia Optica , & perspectiva quandôque decipiunt non quidem artificem , sed alios: sed hoc nego , quòd Logica Sophistica hoc doceat: finis enim Logicæ non est docere facere qualemcûnque operationem intellectûs; sed docere facere operationem rectam , non contrariam præceptis Logicæ: Sophisma autem semper est operatio contraria præceptis Logicæ, qualem operationem Sophisticam proponit S. Augustinus lib. 2. de doct. Christ. cap. 31. hîs verbis: *proposuit quidam, dicens ei, cum quo loquebatur: quod ego sum; tu non es: Et ille consensit. Verùm enim erat ex parte, vel eo ipso, quod iste insidiosus, ille simplex erat, tunc iste addidit: ego autem sum homo: hoc quoque cùm ab illo accepisset conclusit dicens: tu igitur non es homo. Sed quæ fallacia in hoc Sophismate? Dico, quod fallacia accidentis; nam M. loquitur de prædicatis accidentalibus, min. verò de essentialibus, & consequenter conclusio est falsa, fit enim transitus à prædicatis accidentalibus ad prædicata essentialia, quod expressè contra Regulas præscribentes, ut medius terminus eòdem semper modò sumatur. Si adhuc.*

Instas: scire artem conficiendi venenum, aut philtrea, item scire dexteritatem, & ar-
tem

tem furandi, non est virtus intellectualis: ergo etiam scire facere Sophisma non erit virtus. *Nego* enim anteced. Nam scire malum, non est esse malum, sed bonum intellectus, potestque deservire ad fines honestissimos, licet usus similium sit pessimus; prout habet S. August. *de utilitate cred. c. 11.* dicens: *ipsa etiam noxia non intelligere, sed facere, aut pati miserum est.* aliud enim est fallaciam, falsum &c. scire, ac cognoscere, & aliud est errare, falli, aut fallere, hinc Deus perfectissime cognoscit, quid sit error, quid sit falsum: & tamen certissimum est, quod Deus non tantum non fallat, sed nec possit fallere, aut falli. Scimus etiam, quod Theologia versetur circa actus humanos, malos, & peccaminosos: ex hoc tamen non sequitur, quod sit habitus malus, & peccaminosus: nam circa illos tantum versatur, scientificè cognoscendo illorum naturas, quid sint. Sic etiam, licet Logica versetur circa fallacias, & vitiosos syllogismos, tamen non erit habitus intellectualis fallax, & vitiosus, quia tantum intendit, illos scientificè cognoscere.

Obji. 2. quod appetitur propter aliud, illud non est virtus; quia virtus est propter se appetibilis: sed Logica appetitur propter aliud, nempe scientias: ergo Logica non est virtus.

Resp. quod appetitur propter aliud præcisè , & in se nullam habet appetibilitatem propriam , illud non est virtus , conc. quod simul habet appetibilitatem propriam. Sic nego. Instantia potest dari ex alijs virtutibus intellectuâlibus v. g. ex arte frænofactoria, quæ non obstante , quòd appetatur propter artem equestrem , adhuc est virtus intellectuâlis ; cùm habeat appetibilitatem quamdam propriam. Item licèt prudentia dirigat actus aliarum virtutum , dictandò Regulas , quomodò prudenter operentur , tamen est virtus intellectuâlis : cùm igitur Logica etiam habeat artificium proprium , ipsa etiam est appetibilis propter se , quamvis ex fine secundario , remoto , & quasi per accidens , conducat ad directionem aliarum scientiarum.

Obji. 3. Virtus est , *quâ nemo malè utitur* , ita S. August. *L. 2. de lib. arbit. c. 8.* sed Logicâ aliqui malè usi sunt : ergò Logica non est virtus.

Resp. sub distinc. Virtus moralis , & Theologica est , *quâ reduplicativè sumpta nemo immediatè malè utitur* , conc. maj. virtus intellectuâlis , *quâ nemo malè utitur* , nego min. & concessa min. distinguo consequ. ergò Logica non est virtus moralis , conc. intellectuâlis nego. Loquitur autem ibi S. August. de virtute morali , & non de intelle-

intellectuali, quales sunt omnes artes, quibus haud dubiè aliquis ex pravâ intentione abuti potest: nam ars non curat rectitudinem intellectûs, aut voluntatis, sed artefacti.

Dices: Virtute voluntatis non possumus abuti: ergò neque virtute intellectûs.

Resp. concessio antec. negandò conseq. Ratio â priori hujus disparitatis est, quòd voluntas sit domina cæterarum potentiarum, consequenter possit îjs uti pro libitu ad bonum vel malum finem. At verò cùm voluntas nulli alteri sit subiecta, â nullo alio ejus actus possunt ad malum detorqueri; sed neque ipsa per se ferri posset in malum, in quo nullum appareat bonum, quia nulla res quiescit in suo malo, quod faceret, si sibi malum pro objecto, seu termino statuerit juxta illud receptum axioma: *Nemo intendens ad malum operatur.*

Obj. 4. Virtus est, qua facit bonum habentem, ita S. Doc. 6. *Eth. lect. 5.* sed hoc non facit Logica; quia multi Logici sunt pessimi homines, v. g. Calvinistæ: ergò Logica non facit bonum eum, qui habet Logicam, & conseq. non est virtus.

Resp. distin. M. omnis virtus facit bonum simpliciter, & in omni genere boni. nego ma. secundùm quid, hoc est in aliquo

genere boni. conc. ma. & sic distinguo consequ. Logica non facit bonum, simpliciter. conc. secundum quid, nego. Facit enim in aliquo genere bonum se habentem, quia instruit intellectum per præcepta infallibilia elicere operationes certas.

Dices: Virtus voluntatis facit bonum simpliciter: ergo etiam virtus intellectualis, consequenter & Logica: ergo distinctio allata non satisfacit.

Resp. negando paritatem, quia simpliciter bonum est, quod vel jam possidet suum finem ultimum, vel ad ejus consecutionem est rectè dispositum, homo verò ad suum ultimum finem disponitur per solos actus voluntatis liberos. Unde cum per virtutes intellectuales (quorum ab Arist. 6.to *Ethic. cap. 3. numerantur* 5. ut Intellectus, Sapientia, Prudentia, Ars, & Scientia) non disponatur ad ultimum suum finem, æternam nempe beatitudinem; sed tantum ad alios fines, & bona particularia, uti sunt benè videre, rectè ambulare, cognoscere verum, quod ultimum faciunt virtutes intellectus fit, quod hominem tantum secundum quid bonum faciant, ac denominent.

THESIS 7.ma

*Logica non est Intelligentia, Sapien-
tia, Prudentia.*

Intellectus hic non sumitur pro potentia intellectiva animæ, sed pro habitu primorum principiorum, hoc est pro facilitate per frequentatos actus acquisita, vel facultate infusa intelligendi, & versandi circa prima principia lumine naturæ cuilibet homini nota; non quidem circa ipsa discurrendō; seu unum ex alio inferendō, sed præcisè judicandō, ut: *omne totum est majus sua parte, idem non potest esse & simul non esse &c.* sed Logica non est circa talia principia naturalia; versatur enim circa mera entia rationis, quæ in intellectu tantum nata & certè non cuilibet homini sunt nota, & perspecta. Dein Logica disponit intellectum ad assentiendum propositionibus specialissimis, v. g. conclusioni, si legitimè inferitur ex præmissis; si non proceditur à termino non distributo ad distributum. Ergo non disponit ad assentiendum principiis lumine naturæ notis, quæ captu difficilia

non sunt. Cur autem habitus primorum principiorum etiam dicatur intellectus, est, quia instar intellectus se extendit ad prima, & universalissima principia, non ad particularia sicut alij habitus. *Néque dicas*: Logica versatur etiam circa prima principia, ut quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se, quidquid dicitur de omni, dicitur de quolibet contento sub omni: ergo etiam Logica est habitus primorum principiorum. Resp. versatur eodem modo. nego. diversò modo. conc. habitus enim primorum principiorum versatur circa prima principia sine ordine, & intentione ad aliquem discursum; sed præcisè ipsis assentiendò propter evidentem veritatem, non considerandò, an sint fundamenta & principia deducendi Regulas, & conclusiones: econtra verò Logica versatur circa illa, quatenus sunt principia, & media probandi bonitatem consequentiæ &c.

Logica non est Prudentia. prob. Prudentia dirigit intellectum practicum in ijs, quæ homini sunt bona, vel mala, ut nimirum agat, quod est bonum, & honestum, illud verò non agat, quod est inhonestum: Logica autem non dirigit intellectum in ijs, quæ homini sunt bona, vel mala: ergo Logica non est Prudentia. maj. est Arist. L. 6. Eth. c. 5. dicentis: *Prudentia*

tia est habitus cum vera ratione activus, quæ homini bona vel mala sunt, sive est habitus cum vera ratione electivus circa ea, quæ homini, qua homini, sunt bona, vel mala in ordine ad finem suum connaturalem, quæ electio prudens tribus solet actibus exerceri in hominis intellectu tanquam in atrio regnantis consilij. Primò actu consultivo, proponente rationes pro & contra. Secundo judicativo, decernente unum præ alio. Tertio imperativo, statuente mediorum executionem ad obtinendum id, quod est in judicio decretum. min. etiam prob. Logica enim non præscribit Regulas, quomodo debeamus, ac possimus honestè vivere, honestè agere, sed quomodo debeamus, & quomodo possimus benè, & perfectè intelligere: quia dirigit intellectum circa cognitionem veri, ut rectè definiat, dividat &c. Dein directio in ijs, quæ homini bona, vel mala sunt, pertinet ad genus moris: Logica autem non pertinet ad genus moris: ergò Logica non est directiva in ijs, quæ homini bona, vel mala sunt, consequenter nec Prudentia.

Probatur 2. Arist. 6. *Eth. c. 9.* assignat tres species Prudentiæ, 1. est Eubulia, 2. da Synesis, 3. tia Gnome: sed nulla ex his est Logica, quia omnes tres spectant ad genus

moris: Nam Eubulia est illa, quâ nobis, & alijs optimè consulimus. Synesis, quâ non tantùm in casibus ordinarijs facilibus; sed etiam extraordinarijs, & maximè difficilibus, perfectè, & quasi sine difficultate judicamus. Gnome, quâ rationem, consilium, & iudicium exsequimur; & hinc vocatur Sententia. Quia ergò Logica non spectat ad has species, ideò non est Prudentia.

Prob. 3. Aliqui habent Prudentiam sine Logica artificiali; & vicissim aliqui habent Logicam artificialem sine virtute Prudentiæ. Nam multi benè agunt, & honestè vivunt; qui tamen malas argumentationes, imperfectas definitiones, & divisiones formant: e contra multi sciunt benè dividere, definire, & argumentari; qui tamen pessimam ducunt vitam: ergò evidens est quòd Logica distinguatur à Prudentia.

Dixi ab initio, *Prudentia dirigit intellectum practicum*. Per quod insinuare volo, quòd non immediatè dirigat voluntatem, nam Arist. L. 6. Eth. c. 7. dicit: *Prudentis viri est de ijs consultare, quæ sibi bona, vel utilia sunt.* consultatio autem & deliberatio de rebus agendis pertinet ad intellectum practicum.

Logica non est Sapiencia. prob. 1. mò ex 5. Doct. qui 6. Eth. lect. 5. & 6. docet, sapi-

sapienti convenire, ut probet neganti prima, altissima principia, Item 1. 2. *quest.* 57. *art.* 2. *ad* 2. dicit: Sapientia est quasi conflata ex intellectu, & Scientia, quia de omnibus judicat non tantum quoad conclusiones, sed etiam quoad prima principia: sed Logica non est conflata ex intellectu, & scientia: ergo non est Sapientia.

Prob. 2. ex Arist. qui *lib.* 6. *Eth.* c. 7. dicit, quod Sapientia sit habitus facilitans intellectum ad cognoscenda evidenter objecta praestantissima, altissima, per causas praestantissimas, summæque necessarias; item per principia universalissima: talis autem habitus non est Logica: nam sola Metaphysica, prout Arist. 1. *Metaphys.* c. 2. faciliat intellectum circa altissimas rerum naturalium causas, & universalissima principia. & S. Doct. 6. *Eth.* *lect.* 6. sola Theologia circa supernaturalia. Ex hac ratione: quia principatus in genere scientiarum est quasi monarchicus, qui uni tantum Scientiæ competit; adeoque in naturalibus Methaphysicæ, in supernaturalibus Theologiæ. Neq; dicas, Logica per sua universalia principia versatur circa omnes res.

Resp. enim, quo ad formam Logicalem, & syllogisticam. conc. quoad materiam. nego.

Prob. 3. Sapientia tantum versatur circa
ca

ca entia realia. Item cognoscit, & probat suas conclusiones per causas reales, & principia realia: Logica autem tantum versatur circa modos sciendi, probatque proprietates sui objecti per principia secundò intentionalia, quæ sunt ens rationis: ergò Logica non est Sapientia, quæ jure dicitur virtus omnium virtutum intellectualium nobilissima: quia judicat de omnibus per causam altissimam, & causam primam: ex ipsius enim cognitione pervenimus in cognitionem ceterarum causarum. Ut autem Sapientia hominem denominet verè sapientem, exigit secundum Suarez *disputatione. 1. metaph. sect. 4. 6. proprietates. 1.* ut in homine sit Scientia universalis rerum, quantum fieri potest, omnium. *2.* ut sit homo illuminatus circa res præstantissimas naturales, & supernaturales: atque à sensibus sejunctissimas. *3.* Ut formet cognitiones omnium rerum certissimas. *4.* Ut homo vilius sit capacissimus ad docendum ea, quæ scit. *5.* Ut homo appetat scire propter ipsum simpliciter scire, & excellentem pulchritudinem, quod homo sit intelligens omnium rerum. *6.* Ut profit habitus ille Sapientiæ omnibus alijs Scientijs formandis & propagandis quoad perfectionem in homine semper majorem.

Neque

Neque dicas: Logicus ratione Logicæ vel est sapiens, vel insipiens: sed non est insipiens: ergò Logicus quâ Logicus erit sapiens, ex quo sic argumentari licet: Sapiens denominatur â Sapiëntia: ergò si Logicus ratione Logicæ dicitur Sapiens, Logica necessariò erit sapiëntia, â qua possit denominari sapiens, nam

Respondeo, Logicos quâ Logicos in hoc sensu non esse sapientes, quia carent Sapiëntiâ, nec insipientes, quia carent insipientia, sed esse non sapientes, non insipientes. Sicut calamus non est rationalis, lapis non est pius: ex hoc tamen non infertur: ergò calamus est irrationalis, lapis est impius; nam datur medium inter rationale & irrationale. pium, & impium, nempe esse non rationale, & esse non irrationale, non esse pium & non esse impium.

Dixi supra *in hoc sensu*, nam si ille secundum S. Doct. prima parte, quæst. 1. art. 6. qui considerat causam altissimam illius generis; ut in genere edificij artifex, qui disponit formam domûs, dicitur sapiens, & Architector respectu inferiorum artificum, qui dolant ligna, & lapides, vel qui parant camentum. Item, si ille Architectus in sacra Scriptura 1. corinth. 3. potest dicere, ut sapiens posui fundamentum: ergò & Logici in suo genere jure etiam possunt appellari sapientes. Addo, quòd

quòd antiqui illos , qui ab infimarum rerum cura , ac sensuum voluptate , suas cogitationes tum ad virtutum , tum ad aliarum rerum contemplationem avocabant ; Sophos seu Sapientes vocaverint ; sed cùm istud grande nomen non modò ambitionis notâ , sed etiam invidiâ apud plurimos laboraret , illúoque modestiora ingenia refugerent , tandem auctore Pythagora Sophi in Philosophi nomen commigravit , is enim , cùm à Leontio Philasiorum Rege ragoretur , quid Artis profiteretur ? se nullam scire Artem neque Sophum , sed Philosophum , hoc est , amicum Sapientiæ esse , respondit , placuit etiam alijs hæc appellatio , & proinde Philosophiæ nomen non tantùm à Pythagoreis acceptatum , sed etiam in Platonicos , & Posterios omnes derivatum fuit.

THESIS 8.

Logica est ars propriè dicta.

PER nomen *artis* hîc nihil aliud intelligimus , quàm habitum cum vera ratione factivum , prout Arist. 6. *Eth. c. 4.* clarissimè

simè docet, & dicit: *quoniam autem edificatoria Ars quadam est, atque id, quod habitus quidam cum ratione effectivus, neque ulla Ars est, quæ non sit habitus cum vera ratione effectivus, qui non sit Ars. Efficitur, ut Ars habitus cum vera ratione effectivus sit, ex quibus liquidò constat, quòd sit Ars: item, quòd Arist. per habitum effectivum intelligat, non tantum habitum, & potentiam operantem in materiam externam, & relinquentem opus stabile post se; sed etiam habitum, & potentiam operantem internè, maximè quia 6. Metaph. c. 1. intellectum internè operantem vocat principium factivum. Ars hòc modò definita.*

Dividitur in artem mechanicam, seu servilem, & artem liberalem. Ars mechanica dicitur illa, quæ versatur circa materiam externam operando, ac post se relinquendo aliquod opus externum, stabile, & permanens. Sic v. g. Ars statuaria versatur circa lignum, ex ipso elaborando statuatam, eamque, postquam fuit artificiosè elaborata, post se relinquit. Dicitur etiam servilis, quia communiter reperitur in hominibus plebeis, & servilibus. Ars liberalis est, quæ versatur circa opus internum, hoc est intra operantem existens, quod tamen opus non est aliquid stabile, & permanens, & talia opera sunt operationes
mentis

mentis essentialiter fluentes. dicitur *liberalis*, quia decet homines nobiles, & liberos. Potest etiam dici *interna*, quia S. Augustinus *l. 1. de Genes. contra Manicheos c. 8.* dicit: *Ars illa, quæ est intus in anima, pulchrior est, quàm illa, quæ arte fabricantur.* hõc positõ.

Prob. 1. autoritate Arist. qui *lib. 2. Elench. cap. ultimo* Logicam expressè vocat simpliciter artem. Item S. Augustini, qui *libro 1. contra Cresconium cap. 30.* Logicam sine addito *artem* appellat. Imò in subsequentibus *artem artium.* ex quibus sic argumentor: Logica est Ars simpliciter dicta, & sine addito talis: ergo est propriè talis; sicuti homo sine addito talis, est propriè talis. Item, si Logica esset impropriè Ars, S. Augustinus non benè diceret esse *artem artium*, sicuti non benè dicerem, unguis digiti est vivens viventium: non benè inquam; quia ungues digiti tantum impropriè vivere dicuntur. Quæ omnia confirmat S. Doctor *in opusculo 70. quest. 5. art. 1. ad Tertium*: ubi ait, quòd illæ inter ceteras Scientias dicantur artes, quæ non solum habent cognitionem, sed opus aliquod, quod est immediatè ipsius rationis, sicut syllogismum, & orationem formare &c.

Prob. 2. Ratione: Ars propriè sumpta est habitus cum recta ratione factivus circa

circa ea, quæ rectè vel irreçtè fieri possunt; sed Logica, utpote directiva operationum intellectûs est talis habitus: ergo &c. min. prob. habitus cum vera ratione ordinans sua præcepta ad opus ut factibile conformiter ipsis Regulis est propriè habitus cum vera factivus, sed Logica utpote directiva operationû intellectûs ordinat sua præcepta, suas certas, & infallibiles Regulas à se traditas ad opus (nempe ad conficiendas definitiones, divisiones, argumentationes) ut factibile dependenter à præceptis & conformiter Regulis: ergo est propriè habitus cum vera ratione factivus, & consequenter etiam propriè Ars.

Confirmatur. Logica habet omnia attributa propriæ, & perfectæ artis: ergo etiam est propria, & perfecta ars. antec. patet, nam *primò* illius operatio non fit per modum naturæ, & sine cognitione scientificè directiva, ut ignis operatur calorem, homo respirationem, risum &c. sed fit ex ratione intellectuâli præceptiva, & directivâ modi opus conficiendi, hoc est, operationes Logicæ fiunt ex virtute intellectuâli præceptorum infallibilium, & hoc est unum attributum. *Secundò* est habitus docens præcepta ad eliciendam operationem

E

præ-

præceptis conformem, atque etiam est utens, influendo efficiens operationem, v. g. syllogismum. En alterum artis attributum; ergò Logica est propriè Ars.

Confirmatur 2. habitus propriè scientificus, est scientia propriè dicta, prout patet in Physica & alijs: ergò etiam habitus propriè artificialis est ars propriè dicta: sed Logica artificialis est habitus propriè artificialis; per hoc enim differt à Logica naturali: ergo etiam est ars propriè dicta. Ad-do: Logica numeratur inter 7. artes liberales, quæ hoc versu comprehenduntur.

Lingua, Tropus, Ratio, Numerus, Tonus, Angulus, Astra.

Hoc est Grammatica, Rhetorica, Dialectica, Arithmetica, Musica, Geometria, Astrologia.

Obji. 1. Arist. 6. Eth. cap. 6. dicit: Artes sunt de singularibus, Scientiæ de universalibus: quia ergo Logica est Scientia versans circa universalia, Ars dici non potest. Item lib. 6. Eth. cap. 10. dicit: nihil potest esse simul Scientia, & simul Ars, sunt enim membra dividenda virtutis intellectualis, qualia membra debent esse opposita, & se invicem excludere: quia ergo Logica est Scientia, Ars non est.

Resp.

Resp. ad 1. mum textum, Arist. ibi tantum loqui de artibus mechanicis; non verò de artibus liberalibus, qualis est Logica: hæc enim scientificè procedit non tantum circa doctrinam; sed etiam circa usum, saltem secundariò: quia Logica non tantum suas Regulas; sed etiam sua opera per principia universalia scientificè probat, & demonstrat esse bona.

Ad secundum Resp. nihil potest esse simul Scientia & simul Ars mechanica conc. liberalis, vel intellectualis nego. Dein: membra debent esse opposita, vel realiter, vel formaliter conc. semper realiter nego. Ars itaque, & Scientia sunt opposita formaliter tantum; quia habent diversas descriptiones, & tantum formaliter diversas definitiones. Addo: distinctio artis, & Scientiæ non arguit, quò minus in unum habitum possint convenire ambæ denominationes sub diversa ratione tendentiæ; hinc secundum rationem factivitatis rectæ, propriè dicitur Ars: secundum rationem demonstrationis scientificæ suorum operum, propriè dicitur Scientia.

Obji. 2. Artes, quæ tantum sunt tales per quamdam similitudinem non sunt propriè artes, sed Logica tantum est Ars secundum quamdam similitudinem: ergò. min, prob. Artes liberales secundum S. Doct.

I. 2. *quest.* 57. *art.* 3. *ad* 3. sunt tantum *per similitudinem artes* : sed Logica est Ars liberalis : ergo est tantum *per similitudinem* Ars ; & consequenter non propriè , & simpliciter Ars.

Resp. sub distinctione : Artes , quæ tantum sunt *per similitudinem* Artes ex parte rationis dirigentis , non sunt propriè Artes , conc. quæ tantum ex parte materiæ dirigibilis , nego. Sed Logica est Ars secundum quamdam similitudinem ex parte materiæ dirigibilis , conc. ex parte rationis dirigentis nego min. & conseq. hinc advertite , quod Ars liberalis , & mechanica conveniant univocè ex parte Regulæ dirigentis , & utraque sit eodem modò recta ratio operum : licet materia Artis liberalis longè aliter se habeat , quàm materia Artis mechanicæ , sitque respectu hujus impropriè tantum , & analogicè materia , & hoc modo debet explicari S. Doctor.

Obji. 3. Logica est simpliciter speculativa : ergo non est Ars propriè dicta. conseq. prob. Ars propriè dicta est habitus practicus , inclinans ad opus externum , & in se permanens : sed talis non est propriè Logica : ergo etiam néque propriè Ars. maj. prob. habitus propriè factivus , est habitus propriè practicus : sed Ars propriè dicta est habitus propriè factivus : ergo etiam erit
habi-

habitus propriè practicus. maj. prob. habitus factivus est species habitus practici in communi ; nam iste dividitur in habitum activum & factivum tanquam in suas species : ergò Ars est habitus practicus , & conseq. Logica tanquam speculativa , ars propriè dici non potest.

Resp. sub distinctione : Ars propriè dicta mechanica , illiberalis , vel mechanico-liberalis est habitus practicus conc. purè liberalis , & intellectualis , qualis est Logica nego. hinc quando habitus practicus dividitur in factivum , & activum , tunc per habitum factivum intelligitur tantum habitus mechanicus versans circa opus externum permanens , & corporale. Ex his adverte, quòd in opere Artis illa prædicata v. g. esse permanens , esse transiens , internum , & externum &c. non sint rationes formales denominantes Artem *in esse Artis* ; sed quòd sint rationes specificantes Artem *in esse talis Artis*. Sic in esse Artis liberalis est , quòd habeat opus efficiendum internum , & transiens : & in esse Artis mechanicæ , quòd habeat opus externum permanens. Adverte 2. quòd effectio & actio effectiva sit duplex , una circa opus externum , alia circa opus internum , v. g. definitionem , divisionem , argumentationem. 1. vocatur effectio,

ctio, & actio mechanica, altera actio effectiva, seu effectio liberalis; sicut autem actio effectiva est duplex, ita etiam habitus effectivus est duplex mechanicus, & liberalis: ergo cum definitio Artis propriè conveniat utrique habitui, uterque erit ars propriè dicta.

Dices, Logica est tantum habitus activus: ergo nullo modo effectivus. antec. prob. ex Arist, *lib. 1. magnorum moralium*, ubi dicit: *factibilem finis superest alius, sicut domificatoria præter facturam domus*: sed Logicæ præter operationem seu actionem finis non superest alius: ergo etiam habitus Logicæ tantum est activus. consequ. etiam patet. Habitus effectivus est distinctus ab habitu activo, prout expressè habet Arist. *6. Eth. cap. 4.* dicens: *habitus, qui cum vera ratione activus est, diversus est ab eo habitu, qui cum vera ratione est effectivus*: sed habitus Logicæ est activus: ergo non potest esse effectivus.

Resp. Logicam non esse habitum effectivum, si *effectivum* omninò strictè sumitur; non autem, si tantum sumitur latè; hinc activum non est factivum, si hoc sumitur strictè; non autem si latè: nam latè sumptum est idem, ac factivum, sive effectivum. Activum enim potest dupliciter sumi, primò pro actione directiva circa ea,
quæ

quæ homini bona, vel mala sunt ; & hōc modō convenit prudentiæ. 2. pro actione, quæ secundū Regulas producit aliquod opus transiens : & hoc modo convenit arti liberali, & est idem ac factivum.

Neque inferas dicendo : ergō si Logica tantū est habitus latē factivus, erit etiam tantū latē ars, & consequenter ipsi nomen Artis propriē non competit.

Resp. enim negandō illatum : nam cui competit finis, & conceptus essentialis artis, huic etiam competit nomen propriē Artis : sed Logicæ competit : ergō &c. min. prob finis, & conceptus essentialis Artis est secundū Arist. 6. *Ethi. cap. 4.* & S. D. *lococit. lect. 3.* tradere non tantū Regulas certas, & veras ; sed etiam eas applicare ad conficiendum aliquid rectum, aliquid verum, quod prius fuit indifferens ad rectitudinem, vel irreclitudinem : sed etiam Logicæ finis, & conceptus essentialis est non tantū tradere Regulas ad rectē argumendum, definiendum &c. sed etiam eas ad usum redigere, benē, & rectē argumendō, ut inquit S. D. 1. 2. *quest. 16. art. 1. in corp. usus ejus est applicatio rei ad opus.* & consequenter, quia ratio, & conceptus essentialis Artis ipsi Logicæ competit, etiam nomen Artis propriē competit. Quod autem dicatur tantū latē factiva, hoc so-

lùm provenit ex parte materiæ internæ, quæ respectu materiæ externæ solet dici tantùm *similitudinariè*, & latè Ars.

Objicies 4. effectus immanens in operante, est solùm per accidens effectus Artis: ergò habitus talis effectûs est solùm improprie ars.

Resp. disting. antec. est solùm per accidens effectus artis quâ artis ut sic, transeat antec. Artis quâ specificè talis, nego antec. & conseq. vel effectus immanens est per accidens effectus artis, accidentalitate concernente artem ut sic (cui per accidens est, quòd effectus sit immanens, vel transiens internus vel externus) conc. accidentalitate concernente effectum, cui per accidens esset, quòd sit effectus Artis, quasi potuisset, non esse Artis, sed vel naturæ vel alterius potentix effectus, nego antec. & conseq.

* * *

* * *

* *

THE-

THESIS 9.

*An de contingentibus vel entibus per
accidens possit dari Scientia?*

Contingentia qua talia dicimus, quæ attinguntur secundum rationem contingentiae, quatenus prædicatum suo subiecto contingenter coniungitur. Entia per accidens casualia dicimus esse illa, quando plura supposita unius prædicamenti, ut multi lapides vel res diversorum prædicamentorum merè per accidens, & tantum casu coniunguntur, ut Logicus, Musicus, album dulce &c.

Dico 1. de contingentibus qua talibus, & Entibus per accidens merè casualibus, non potest dari Scientia. Probatur: Omnis Scientia est de re per medium necessarium demonstrabili: sed contingentia qua talia, & Entia per accidens casualia, non sunt demonstrabilia per medium necessarium: ergo &c. min. prob. contingentia qua talia, & Entia per accidens, habent causam suæ conjunctionis, & contingentiae simpliciter contingentem, & non necessa-

riam: sed quæ non habent causam sui necessariam, non sunt demonstrabilia per medium necessarium: ergò contingentia, & Entia per accidens non sunt demonstrabilia per medium necessarium. Addo, de his, quæ aliter se habere possunt, non datur Scientia: sed contingentia, qua talia aliter se habere possunt: ergò de illis non datur Scientia.

Dico 2. de ijs contingentibus & entibus per accidens, hoc est, compositis diversorum prædicamentorum, quæ possunt resolvi in determinatas causas, independentes à nostra inventionem, & quæ ex sui cognitione novas pariunt proprietates, potest dari perfecta Scientia. Probatur: de illo datur perfecta, & propriè dicta Scientia: de quo datur proprietas per medium necessarium demonstrabilis: sed de ejusmodi entibus datur talis proprietas demonstrabilis: ergò. min. prob. quæ habent essentiam, sive connexionem prædicatorum essentialium in natura fundatam, & independentem à nobis, illa etiam habent proprietates per medium simpliciter necessarium demonstrabiles: sed ejusmodi Entia possunt habere essentiam, & connexionem prædicatorum in natura fundatam: ergò maj. prob. ex eo, quia potissimum medium demonstrandi proprietates est ipsa essentia: ergò

ergò quidquid in rerum natura fundatam habet essentiam, habet etiam demonstrabilitatem suæ proprietatis. min. etiam prob. quæ habent sui causam in natura fundatam, habent essentiam in natura fundatam, sed Entia per accidens habent sui causam in natura fundatam : ergò.

Objicies 1. de contingenti non potest dari conclusio simpliciter necessaria : ergò de illo non datur Scientia. antec. prob. in tantum conclusio est simpliciter necessaria, in quantum est necessaria connexio proprietatis cum subiecto : sed proprietas in conclusione demonstrata non habet simpliciter necessariam connexionem cum subiecto contingente : ergò neque conclusio est necessaria. min. prob. non est major connexio proprietatis cum subiecto, quam sit ipsius essentia cum subiecto : sed ipsa essentia tantum connectitur contingenter ; quia est ejus naturæ, cujus est ipsum subiectum : ergo etiam connexio proprietatis est tantum contingens.

Resp. neg. min. ad probat distinguo min. essentia connectitur contingenter cum subiecto, absolute spectato conc. ex suppositione causæ in natura fundatæ. nego min. & pariter disting. conseq. connexio proprietatis cum subiecto absolute spectato est con-

contingens. conc. ex suppositione causæ in natura fundatæ. nego conseq.

Obji. 3. quæ definiri non possunt una definitione, de illis non datur propriè dicta Scientia: sed Entia per accidens tanquam concreta substantialia una definitione juxta Arist. 7. *Metaphy. cap. 4. per se de Ec.* definiri non possunt: ergo etiam de illis non datur perfectæ Scientia. maj. prob. quia definitio est medium demonstrandi passionem, & proprietates de subjecto.

Resp. quæ definiri non possunt definitione neque perfectæ, neque imperfectæ, de illis non datur Scientia. conc. quæ solùm non perfectæ, benè tamen imperfectæ. nego maj. & similiter distincta min. nego conseq. aliàs enim nec Methaphysica esset Scientia, quandoquidem Ens, quod est analogum, definitione perfectæ definiri non potest. Dein Arist. hoc ipso capite admittit, album posse definiri, quod utique est concretum accidentale, & consequenter Ens per accidens. Nisi definitionem velis sumere strictissimè, sicut eam in illa parte textûs videtur sumere Arist. non autem si accipiatur latius præcisè pro explicatione essentia rei, sive ea substantialis, sive accidentalis sit, si

Quæras, an etiam detur Scientia de non Ente? Resp. quòd secundùm illos, qui demon-

monstrant de vacuo, privationibus, & negationibus, prout in Physica fieri solet, debeat procul dubio dari Scientia de non Ente. Si autem hoc dicere nolis, eò quòd non Entis nulla sit qualitas, conseq. nec scibilitas: respondendum videtur, de non Ente non dari Scientiam saltem directè & ratione sui, dari tamen indirectè, & ratione formæ positivæ oppositæ.

THESIS IO.

Logica est propriè & simpliciter dicta Scientia, non quidem realis sed rationalis.

NOtandum 1. nomen Scientiæ tripliciter ab Arist. & alijs communissimè sumi, 1. latissimè, quando nempe sumitur pro qualibet cujuslibet rei cognitione, in quo sensu contra Socratem dicentem *homines aut nihil aut scire pauca* Arist. 1. *Metaphy. cap. 1.* dicit: *omnis homo naturaliter scire desiderat.* 2. strictissimè, nempe pro tali habitu, qui nullò modò ordinatur ad opus aliquod efficiendum, uti illam accepisse videtur 6. *Ethic. cap. 3.* Et 3. accipitur Scientia, nec adeò latè, nec adeò strictè; sed in sensu

sensu quodam medio, proprio tamen, & usitatissimo, nimirum pro cognitione certa & evidenter deducta ex principiis, seu præmissis evidentibus. Verba sunt Arist. *habitus demonstrativus ex propositionibus necessariis* sunt autem propositiones necessariae ut patet ex 1. post Analyt *Vera, prima, immediata, priores, potiores, & causæ conclusionis.*

Notandum 2. Nomen Scientiæ in præfenti debere accipi, non pro actuali, quæ est tantum aliquis actus scientificus, seu cognitio certa, & evidens tam diu in intellectu perseverans, quamdiu quis conclusioni per demonstrationem deductæ actualiter assentiendo inhæret: sed magis pro habituali, quæ est qualitas ex uno, vel pluribus actibus scientificis producta, & in nobis etiam non cogitantibus permanet, definiturque à Philosophis *habitus certus, & evidens per demonstrationem acquisitus.* In qua definitione 1. ponitur *ly habitus*, quia Scientia non consistit in actu, & ideò etiam, qui dormit, sciens dicitur, licet enim dormiens non habeat actum Scientiæ, habet tamen habitum. 2. *ly certus*, ut Scientia distinguatur ab opinione, & suspitione, quæ non sunt certæ, sed includentes formidinem alterius partis. 3. *ly evidens*, per quam particulam Scientia distinguitur à fide divina, quæ licet sit certissima, nihilominus in-

includit obscuritatem: non enim habemus evidentiam de articulis fidei nostræ. Tandem ponuntur particulæ *ly per demonstrationem acquisitus*, per quas Scientia differt à Prudentia, & habitu primorum principiorum, prout satis in præcedenti est enucleatum. Hic ergo prænotatîs.

Probatur 1. autoritate Arist. *qui in principio libri priorum. Logicam vocat Scientiam demonstrativam & versantem circa demonstrationem*, ex nulla alia ratione, quàm quòd Logica non nudè tradat suas Regulas discurrendi; sed eas demonstrativè quoque probet, rationem illarum evidentem reddat, & scientificè de illis disputet. Item quòd eliciat actus demonstrativos reducendô nempe conclusiones ad principia indemonstrabilia, ut dum probat, contradictorias non posse simul esse veras vel falsas ex illo principio *quodlibet est vel non est. nec contrarias posse esse simul veras*, quia hoc ipso contradictoriæ essent simul veræ &c.

Prob. 2. autoritate S. Thomæ, qui opusc. 39. Logicam definit, *esse rationalem Scientiam ad ratiocinandum inventam*, item 2. 2. quest. 51. art. 2. ad 3. docet, *etiam in speculativis alia rationalis Scientia est Dialectica*, dein 4. Metaphy. lect. 4. hæc habet: *licet autem dicatur, quòd Philosophia est Scientia, non autem Dialectica, & Sophistica: non tamen*

tamen per hoc removetur, quin Dialectica, & Sophistica sint Scientia: Dialectica enim potest considerari secundum quod est docens, & secundum quod est utens: secundum quod est docens, habet considerationem de istis intentionibus, instituens modum, quomodo per eas procedi possit ad conclusiones, in singulis Scientiis probabiliter ostendens: & hoc demonstrativè facit, & secundum hoc est Scientia Sc. & similiter dicendum est de Sophistica, quia prout est docens, tradit per necessarias, & demonstrativas rationes modum arguendi apparentem. Hæc S. Thomas.

Prob. 3. ex Scoto Doct. subtili, Logicus est rigorosè Sciens: ergo Logica est rigorosa Scientia. antec. prob. Logicus demonstrat sua objecta: ergo est rigorosè Sciens. antec. prob. Logicus ostendit infallibiliter sua objecta, ostensione infallibili dependente ab ipsis præceptis sui habitûs: sed præcepta habitûs Logici sunt ipsa præcepta demonstrationis formandæ de objecto: ergo. Subsumo, sed ostendere objecta dependenter à præceptis demonstrationem formantibus, est formaliter demonstrare objecta: ergo Logicus demonstrat sua objecta. min. prior prob. Logica habet præcepta syllogisticæ rectitudinis construendæ, quæ est velut subjectum demonstrationis. 2. habet præcepta terminorum, propositionum, definitionum,

tionum , universalium &c. quæ sunt quasi proprietates ipsius demonstrationis. 3. habet præcepta, quæ in se sunt principia universalia, prima, & necessaria.

Prob. 4. habitus , qui circa suum objectum scientificè versatur , & de eodem passionibus , ac proprietates verè , & clarè demonstrat , est vera , & propriè dicta Scientia; sed Logica est talis habitus , qui circa suum objectum versatur scientificè , deque eodem passionibus ac proprietates clarissimè demonstrat : ergo est vera & propriè dicta Scientia. maj. est extra controversiam, & apud omnes certa. Quandoquidem nulli habitui , quàm Scientiæ convenit procedere demonstrativè. min. autem prob. objectum Logicæ est modus sciendi : sed circa hunc versatur scientificè , nempe de eodem veras passionibus , seu proprietates demonstrando , v. g. de definitione , quòd debeat esse clarior suò definitiō hōc modō : *Oratio explicativa rei debet esse clarior ipsâ re , quæ explicatur : sed definitio est oratio explicativa rei : ergo debet esse clarior ipsâ re , seu definitiō.* Item de divisione , quòd tollat confusionem , *quia totum per partes explicat.* pariter de argumentatione , quòd syllogismus demonstrativus pariat Scientiam , hoc argumento *omnis syllogismus constans ex primis, veris , necessarijs , causis que conclusionis parit*

Scientiam: sed talis est syllogismus demonstrativus: ergo &c. Item, quod syllogismus Topicus generet opinionem, hoc argumentò: omnis syllogismus constans ex premissis probabilibus generat opinionem: sed syllogismus Topicus est talis: ergo &c. denique, quod syllogismus Sophisticus generet errorem hoc argumentò: omnis syllogismus procedens ex premissis fallacibus generat errorem: sed talis est syllogismus Sophisticus: ergo syllogismus Sophisticus generat errorem. Ex quo patet, Logicam non tantum circa partem Analyticam, sed etiam secundum Topicam, atque Sophisticam esse simpliciter, & propriè dictam Scientiam; cum secundum omnes tres partes demonstrativè procedat, & essentiam ac proprietates sui objecti demonstret.

Prob. 5. Si Logica non est Scientia, tunc nulla alia dabitur perfecta Scientia: sequela est absurda: ergo & id, unde sequitur. prob. sequela Mai. ut aliæ scientiæ sint Scientiæ, debent certò, evidenter, & infallibiliter scire, se in discurrendo, & demonstrando falli non posse: sed si Logica non est Scientia, aliæ Scientiæ non possunt certò, evidenter, & infallibiliter scire, se in discurrendo, & demonstrando falli non posse: ergo si Logica non est Scientia, nulla alia

alia dabitur perfecta Scientia, maj. est certa, min. probo, ut alij Scientiæ possint certo, evidenter, & infallibiliter scire, se in discurrendo & demonstrando non falli; debent esse certæ, & infallibiles de bonitate formæ, aut consequentiæ: sed implicat illas esse certas, aut dicto modo reddi imperturbabiles absque Logica; cum, ut in subsequenter dicam, Logicæ reflexio sit simpliciter necessaria ad Scientias totales perfectè comparandas: ergo à primo ad ultimum, si Logica non est Scientia, nulla alia dabitur perfecta Scientia.

Prob. etiam 2. pars nostræ conclusionis, quòd nempe Logica sit Scientia, non quidem realis, sed rationalis: Scientia realis debet pro objecto formali, à quo habitus specificantur, habere aliquid reale, Sed Logica, prout ex dicendis patebit, pro objecto formali nihil habet reale, sed tantum Ens rationis &c. ergò. Si

Quæres, an nostra Logica sit imperfectior quàm aliæ Scientiæ? Resp. affirmat. nam sicut brutum ideò dicitur imperfectius animal homine, eò quòd habet ignobiliorrem, & imperfectiorem differentiam; ita pariter illa Scientia rectè dicitur imperfectior aliis, quæ habet ignobilius objectum, cujus essentia, & conseq. proprietates sunt imperfectiores essentiâ, & proprietatibus

aliorum objectorum: sed Logicæ objectum, nempe Ens Rationis est ignobilius, & imperfectius objectis aliarum Scientiarum, quæ sunt aliquid reale: ergò &c. Ex quo tamen non licet inferre, Logicam non esse Scientiam: nam sicut brutum ratione imperfectioris differentiæ non definit esse animal, ita etiam Logica ratione imperfectioris objecti ab objectis aliarum Scientiarum, non definit esse Scientia.

Obij. 1. authoritatem Arist. 2. *Metaphy. cap. 3.* dicentis, esse *absurdum modum sciendi, & Scientiam simul querere*: sed nomine modi sciendi ut explicat D. Angelicus, intelligitur Dialectica: ergo sentit Arist. Dialecticam, sive Logicam, non esse Scientiam; aliàs enim addiscens Logicam simul, quæreret Scientiam, & modum sciendi.

Resp. Arist. *locò cit.* plus non velle, quàm quòd absurdum sit, simul Logicam, & alias Scientias addiscere: non verò, quòd absurdum sit, quærere Logicam, & modum sciendi, tanquam ejus objectum.

Obji. 2. Arist. 1. *Top. cap. 1. & 2.* docet, Dialecticos ex solis probabilibus differere: sed ex solis probabilibus non est Scientia: ergò Logica non est Scientia. Item 6. *Erb. cap. 3.* requirit ad Scientiam, ut sit de objecto

jecto necessario, *omnes enim*, inquit, *id quod scimus, non posse aliter se habere existimamus*: sed Logica non est de objectio necessario; agit enim de syllogismo, definitione, divisione &c. quæ sunt contingentia, & dependentia à nostro intellectu, possuntque pro libitu fieri, vel non fieri: ergo &c.

Resp. sub distinc. Arist. docet, Dialecticos secundum partem Topicam, ut utentem, ex solis probabilibus differere in actu exercito. conc. maj. Dialecticos demonstrantes in actu signato ex præmissis probabilibus evidenter sequi conclusionem probabilem, differere ex solis probabilibus, nego maj. & eodem modo distinguo min. sed differere ex solis probabilibus in actu exercito non est Scientia, conc. min. demonstrare in actu reflexo ex probabilibus sequi evidenter conclusionem probabilem. nego min. & consequ. Ad alterum resp. itidem sub distinct. Scientia debet esse de objecto necessario quoad connexionem prædicati cum subjecto, seu quoad essentiam, conc. maj. quoad existentiam, nego maj. sed Logica non agit de necessarijs, sed de syllogismo, definitione &c. quæ sunt contingentia, quoad existentiam, conc. quoad essentiam, nego min. & consequ. Unde sicut Entia realia habent essentiam, & exi-

stentiam, ita & Entia rationis. Essentia est propria eorum natura, & prædicata essentialia v. g. quòd omnis syllogismus debeat constare tribus propositionibus, tribus terminis, quòd in Barbara directè concludat &c. Illorum verò existentia est ultima actualitas, per quam actualiter in intellectu esse, & existere incipiunt; & secundum hanc verum est dicere, quòd sint mutabilia, si-ve contingentia, secundum illam verò sunt æquè immutabilia. Sic ab æterno fuit verum, quòd definitio sit clarior definitio, quòd prædicatum sit id, quod de subiecto dicitur &c.

Objicies 1. alios textus ex Arist. qui *lib. 1. Rhet. cap. 2.* ait, Rhetoricam esse partem Dialecticæ, & *cap. 4.* asserit, *si quis Rhetoricam, aut Dialecticam ut Scientias docere conatur, naturam illarum interimere conatur.* 6. *Eth. cap. 6.* *Scientia ab universalibus estimatio est*; sed Logica est de singularibus v. g. de syllogismo in Barbara, Darij &c. ergò 6. *Metaphy. cap. 1. & 2.* enumerat Scientias; nullam tamen facit mentionem de Logica: ergò agnovit Arist. Logicam non esse Scientiam. *lib. 7. mag. moral. cap. 3.* Objectum Scientiæ æternum debet esse, & ejus principium non in nobis: sed definito v. g. est à nobis, ut nempe fiat, vel non fiat; conseq. non est æterna.

Resp.

Resp. ad primum, Arist. intellexisse Rhetoricam, & Dialecticam non esse Scientias purè, & simpliciter practicas. Respondeo 2. distinguendò antec. si quis Rhetoricam, & Logicam Topicam (quam Arist. *ibi* vocat Dialecticam) vellet ut Scientiam docentem conclusionem verè in se scientificam (sicut docet Logica Analytica) tueri, & tradere, is naturam earum inverteret conc. si quis eam ut Scientiam docentem conclusionem sibi propriam, nempe in se probabilem, scientifico tamen modo, traderet, is inverteret nego antec. & conseq.

Ad secundum respon. Logicam agere de universalibus, licèt enim agat de hoc, vel illo syllogismo determinato v. g. in Barbara, non agit tamen de illo ideò, quia hic determinatus syllogismus est, sed quia est syllogismus in Barbara; & hæc ratio convenit omnibus syllogismis in Barbara factis. Sic medicina dū docet curare Petrum hoc vel illo medicamine, non ideo id facit, quia hic homo est; sed quia v. g. hecticus est, qui morbus hōc modō sanari debet.

Ad 3. resp. quòd Arist. hic tantum enumeraverit Scientias reales, non autem rationalem, aut intentionalem tantum, qualis est Logica.

Ad 4. resp. verum esse, quòd debeat

esse æternum ; non tamen quoad sui existentiam ; nam aliàs sola Theologia esset Scientia , cujus solius objectum est æternum quoad existentiam , nempe Deus : sed sufficit , quòd sit æternum quoad essentiam , hoc est quoad veritatem , quam in illis Scientia demonstrat. Neque inferas 1. ergò quoad essentiam est similis Deo. Respondeo enim negando illatum , nam Deus est ab æterno positivè , hoc est , ab æterno semper fuit in se aliquid positivum : ens rationis autem est tantum negativè ab æterno , quatenus nunquam habuit , nec habere potest aliam essentiam. Neque inferas 2. ergò essentia entis rationis erit realis. Nego enim illatum ; nam ut aliqua essentia dicatur verè realis , oportet eam habere existentiam verè realem , & non tantum objectivam in intellectu ; huiusmodi enim existentia realis haud dubiè enti rationis repugnat. Neque inferas 3. ergò essentia nullò modò dependet ab intellectu , & conseq. fuit ante illum. Sed ubi , & quomodo ? Resp. essentiam in actu signato nullò modò dependere ; benè tamen in actu exercito : hoc est , ipsa natura entis rationis non dependet ab intellectu ; sed tantum de facto existit in intellectu. Sed cur tantum in actu exercito ? R. ideò , quia in actu exercito includit ipsam existentiam , à qua abstrahit in actu signato. Obji.

Obji. 4. Principia metaphysica non pertinent ad Logicam : ergò Logica non habet principia , per quæ tanquam per præmissas demonstret suas Regulas.

Resp. concessio antec. neg. conseq. nam sufficit , Logicam mutuasse à Metaphysica illa prima principia ; sicut Scientiæ perspectivæ non obest , quod conclusiones suas demonstret per principia Geometrica. Dein Logica etiam habet propria principia , ut dictum de omni , & dictum de nullo , quæ ad nullam aliam Scientiam spectant.

Obji. 5. Multa reperiuntur in Logica dubia ; & hinc magnus est Authorum circa quæstiones Logicales dissensus : ergò Logica non est simpliciter Scientia ; quia Scientia debet esse de rebus evidentibus , non dubijs.

Resp. neg. conseq. nam ex hoc sequeretur , quòd neque Physica , néque Theologia sit Scientia ; quia etiam in illis multæ , & variæ controversiæ dantur , & dubia. Dein illa dubia , & dissensus Authorum ordinariè non est circa ipsas Regulas Logicæ ; sed circa alia indirectè tantùm ad Logicam pertinentia.

Obji. 6. Logica habet pro objecto Ens rationis : sed de hoc nequit dari simpliciter Scientia : ergò. min. prob. Ens rationis non est simpliciter Ens : ergò nec simplici-

ter scibile; quia scibilitas fundatur in entitate.

Resp. Scibilitatem fundari in entitate adeò ut hæc habeat se præsuppositivè; non verò commensurativè; cùm de nihilo nihil sciatur: at Scientia, quæ de aliquo habetur, non mensuratur ab ejus entitate; nam de minimis rebus potest haberi maxima Scientia; ut de numero, de lineis patet: & licet ens rationis non sit simpliciter verum veritate transcendentali, est tamen verum veritate formali, quæ consistit in adæquatione cognitionis cum re cognita.

Obji. 7. Si Logica est Scientia, tunc cum alijs debet convenire vel univocè, vel analogicè: neutrum dici potest: non univocè; nam si objecta univocè non conveniunt, tunc etiam Scientiæ non possunt convenire univocè: sed objecta illarum, nempe Ens reale, & operatio mentis artificiosè recta, quæ est formaliter quoddam Ens rationis, univocè non conveniunt: ergò. Non analogicè; nam tunc tantùm esset Scientia analogica, & sic in se ipsa non esset simpliciter vera Scientia.

Resp. optimè posse dici, quòd Logica cum alijs Scientijs sit univocè Scientia; & hinc neganda est maj. primæ probat. nam necesse non est, ut Scientiarum univoca-
rum

rum objecta etiam univocè inter se conveniant: admittimus enim Physicam, & Mathematicam esse univocè Scientias, licet illarum objecta nempe corpus naturale, & quantitas nullò modò univocè conveniant in esse rei, in esse entis & materialiter. Sed sufficit quod in esse scibilis & formaliter. Sin verò placeat dicere, quòd Logica sit analogica Scientia cum alijs, poterit negari, quòd nempe in se deinde non sit Scientia vera; cùm etiam accidens sit Ens simpliciter, licèt cum substantia tantùm analogicè conveniat, & sic nihil evincunt contra nostram sententiam.

THESIS II.

In Scientijs naturalibus habitus speculativus & practicus essentialiter differunt.

PRob. 1. autoritate S. Doct. qui 1. 2. quæst. 64. art. 3. in corpore: *res ordinantur ad intellectum practicum, sicut mensuratum ad mensuram, ad speculandum autem è converso: sed implicat, ut idem respectu ejusdem sit mensura, & mensurabile: ergo*

gò similiter implicat respectu ejusdem habitûs, objectum esse simpliciter practicum, & simul simpliciter speculativum.

Prob. 2. autoritate Arist. 2. *Metaphy. cap. 1. textu 3.* ubi expressè dicit, habitum speculativum à practico distingui ex fine; eò quòd finis habitûs speculativi sit sola cognitio veritatis; practici verò operis veritate jam cognitâ productio: ubi in primis Philosophus loquitur de fine intrinseco; vel extrinseco. Finis intrinsecus est, ad quem habitus ex sua natura ordinatur: extrinsecus verò, ad quem habitus non ex sua natura ordinatur; sed ex intentione operantis, vel scientis; ut si quis Philosophiæ studeat delectationis, aut magnæ promotionis gratiâ, tunc delectatio, aut promotio sunt fines extrinseci, & scientis tantum; non verò fines intrinseci, & ipsius Scientiæ.

2. Loquitur Arist. de fine ultimato, quem ultimatò habitus respicit, & in quo quiescit: neque enim negari potest, etiam habitûs practici, vel cognitionis practici finem esse veritatem, cum omnis cognitio intellectûs sit circa verum tanquam objectum proprium hujus potentie; sed quia hæc ipsa veritas ordinatur ad opus, & dicitur propterea veritas practica, ideòque finis ultimatus habitûs practici est opus. Econtra, quia veritas, quæ est objectum habitûs

bitûs speculativi, ita terminat cognitionem, ut in illius contemplatione quiescat, & sic contenta de suo objecto demonstrare proprietates, neque illam veritatem ulterius ordinet ad opus; unde dicitur veritas speculativa; ideò finis ultimus habitûs speculativi est secundum Arist. veritas, ex his.

Prob. 3. habitus qui fine intrinseco, & modo tendendi in objectum differunt, essentialiter differunt: teste philosopho. 3. moral. cap. 7. *quoniam à fine Singula definiuntur* sed habitus practicus fine intrinseco, & modo tendendi in objectum differt ab habitu speculativo: ergò essentialiter differt ab eo. min. prob. finis intrinsecus habitûs speculativi est sola cognitio veritatis, finis verò habitûs practici est opus: similiter modus tendendi in objectum, quem habet habitus speculativus, est per principia formaliter speculativa eruere veritates circa objectum proprium, tanquam præsuppositum: modus tendendi, quem habet habitus practicus, est per principia formaliter ordinata ad opus, dirigere potentiam ad ponendum, & constituendum suum objectum, sed isti modi sunt penitus diversi: ergò.

Prob. 4. Implicat ut idem objectum respectu ejusdem habitûs naturalis sit speculabile, & operabile: sed hoc sequeretur, si

si idem habitus esset speculativus, & practicus: ergò. maj. prob. objectum speculabile respectu sui habitûs supponitur ut constitutum secundum essentiam, ex qua possint demonstrari proprietates: & objectum operabile habitûs practici non supponitur ut constitutum, sed respicitur ut constituendum, vel assequendum per habitum practicum: sed implicat idem supponi, & non supponi: ergò implicat, idem objectum esse speculabile, & operabile respectu ejusdem habitûs. Addo: unus idemque habitus non potest includere duas differentias oppositas: sed speculativum, & practicum sunt duæ differentiæ oppositæ; per illas enim habitus, & Scientia in communi dividitur: ergò. Neque respondeas dicendô: non potest quidem unus idemque habitus includere differentias oppositas formaliter; potest tamen eminenter. Nam contra est differentiæ divisivæ néque eminenter possunt includi in illo, quod dividunt: prout clarè patet in rationali & irrationali, quæ néque per absolutam Dei potentiam possunt simul esse in aliquo animali: sed speculativum, & practicum sunt differentiæ divisivæ habitûs: ergò non possunt esse simul in uno habitu eminenter.

Obji. 1. licèt medicina sit Scientia naturalis, tamen est simul speculativa & practica.

Etica. Idem dicendum de *Ethica*. Item : licet intellectus sit potentia naturalis ; potest tamen esse simul speculativus , & practicus : ergo etiam habitus naturalis intellectualis potest esse simul speculativus , & practicus.

Respondeo ad primum : Medicina est practica simpliciter & simul speculativa simpliciter , nego. simpliciter practica & speculativa secundum quid , improprie , & analogice , conc. Ad alterum respondeo , negando conseq. nam intellectus , sive potentia intellectiva habet pro objecto suo verum in communi , prout sub se comprehendit verum speculabile , & operabile : contra habitus naturalis intellectualis non habet pro objecto verum in communi ; sed tantum partem veri in communi , qualis pars est vel verum speculabile , vel operabile.

Obji. 2. habitus Theologiæ secundum omnes Theologos est simpliciter Scientia speculativa , & simpliciter practica : ergo non implicat , quin idem habitus etiam naturalis possit esse simul simpliciter speculativus , & practicus.

Resp. 1. negando conseq. & paritatem , nam objectum Theologiæ Scientiæ est Deus , qui continet in se non modo eminenter ,
sed

sed formaliter perfectionem tam speculati-
vi quam practici: in quantum enim est prin-
cipium & causa rerum omnium, & simul
Ens infinitæ perfectionis, in tantum fundat
cognitiones speculativas, & demonstratio-
nes de ipsius Unitate, Trinitate, & Attri-
butis: in quantum verò simul est finis ulti-
mus, in tantum fundat cognitiones pra-
cticas, quales sunt demonstrationes de Ju-
re, & Justitia, actibus humanis, & Sacra-
mentis &c. per quas homo dirigitur ad ul-
timum finem per suas actiones obtinendum:
cùm autem ejusmodi perfectio in nullo ob-
jecto creato possit reperiri, hinc mirum non
est, nullum dari habitum simpliciter spe-
culativum, & practicum: sed vel illud ob-
jectum erit simpliciter contingens, & tunc
habitus circa illud erit practicus; vel erit
necessarium, & tunc habitus erit specula-
tivus.

Respon. 2. non sequitur, si quæ in in-
ferioribus sunt differentia essentialis, quod
non possint convenire in superioribus, nam
licet objecta visus, & auditus faciant po-
tentias essentialiter diversas, tamen ab eo-
dem sensu communi tanquam potentia in-
terna magis elevata, minusque limitata
percipiuntur: hoc eodem modo, licet pra-
cticum, & speculativum faciant inferiores,
& naturales Scientias tanquam magis limi-
tatas

tatas essentialiter differre, tamen eadem differentiæ in Scientia Theologica tanquam elevationi, illimitata, nitente lumine divinæ revelationis, & habente objectum infinitum, convenire possunt.

THESIS 12.

Logica est habitus simpliciter speculativus.

PRaxin optimè definit Doctor subtilis *quæst. 4. prolog. 5. num. 3. Dico igitur, esse actus alterius potentia ab intellectu distincta naturaliter posterior intellectione, natus elici conformiter rationi recte ad hoc, ut rectus fiat.* Bonitatem datæ definitionis dabit subsequens explicatio. Dicitur 1. *actus*, quæ particula obtinet locum generis, in hoc enim praxis convenit cum speculatione, & contemplatione, quæ etiam sunt, & dicuntur actus. Dicitur 2. *alterius potentia ab intellectu distincta*, quæ habent rationem differentie per, illas enim à ratione praxeos excluduntur actus intellectus, & tantum includuntur actus v. g. potentia volitiva &c.

G

nam

nam illi actus propriè tantùm sunt practici, qui vel immediatè procedunt à voluntate, vel à voluntate imperantur, ut ab alia potentia producantur. Quod confirmat tritum axioma ex Arist. *Lib. 3. de anima*, & S. D. depromptum, *intellectum extensione fieri practicum*. Neque dicas, ex hoc sequeretur, quòd nulla daretur Scientia practica, quia nulla Scientia habet actus suos extra intellectum: nam ibi est actus, ubi est habitus: sed habitus cujusque Scientiæ est in intellectu: ergò & actus. Resp. enim verum quidem esse, quòd omnes actus Scientiæ sint in intellectu, quia tamen ultimatò versantur circa opera extra intellectum, propriè practici vocantur; nam intellectus tunc fit practicus, quando se extendit ad materiam alienam, & extrinsecam: hinc quando intellectus se tantùm extendit ad proprios actus, e iam à voluntate imperatos, non potest dici practicus, nisi etiam se extendat ad materiam, & opus externum. Dicitur 3. *naturaliter posterior intellectione*, per quas particulas à ratione praxeos excluduntur actus potentiae vegetativæ, nutritivæ, sensitivæ &c. qui actus ex sua natura intellectiōnem non prærequirunt, nec ab illa dependent: sunt enim priores intellectiōne. Dicitur 4. *natus elicere*

conformiter rectæ rationi, ad hoc ut rectus sit, ex quibus clarè pater, quòd D. subtilis non definiverit praxin qualemcùnque; sed rectam, cujus rectitudo desumitur ex conformitate cum Regula, & dictamine rectæ rationis.

Prob. 1. ex D. Angel. 2. 2. *quest. 47. art. 2. ad 3.* dicente: *quia ergò ratio speculativa quedam facit, puta syllogismum, propositionem, & alia bujusmodi &c. & ideò invenitur aliqua ars speculativa.* Sed Logica facit syllogismos, propositiones &c. ergò Logicæ convenit ratio speculativa: hæc enim constructio non infert praxin, sicut constructio v. g. trianguli non facit Scientias mathematicas practicas, quia talis operis constructio ordinatur ad veritatis cognitionem, nec facit, ut faciat, sed ut rectè cognoscat. Dein, si hæc constructio inferret propriè, & simpliciter praxin, tunc sequeretur, quòd nulla daretur Scientia speculativa, cum quælibet Scientia faciat definitiones, & demonstrationes circa suum objectum. Item 1. 2. *quest. 57. art. 3.* expressè hanc ipsam sententiam tuetur, non disformiter ad mentem Arist. teste Laertio *lib. 5. de vitis Philosophorum.* dividensis Philosophiam in activam, & contemplativam. Deinde contemplativam distribuentis in Physicam, & Logicam: ex eo procul dubio

G 2

patet

patet secundum Arist. Logicam esse Scientiam contemplativam, sive speculativam.

Prob. 2. Illa Scientia est simpliciter speculativa, quæ pro suo fine primario habet speculationem; sed Logica hanc habet: ergo Logica est Scientia simpliciter speculativa. min. prob. Scientia quæ sistit in sola contemplatione sui objecti, illa pro suo fine primario habet speculationem: sed Logica sistit in sola contemplatione sui objecti: ergo pro suo fine primario habet speculationem. min. iterum prob. Illa Scientia dicitur sistere in sola contemplatione, & cognitione sui objecti, quæ cognitionem sui objecti non ordinat ad praxin, seu ad opus practicum: sed Logica non ita ordinat: ergo solum sistit in contemplatione sui objecti. min. prob. finis primarius Logicæ est, ut scientificè, & demonstrativè cognoscat & doceat, quid sint modi sciendi, & quomodò fieri debeant, quales habeant regulas, definitiones, & proprietates: sed ista cognitio non ordinatur ad praxin & opus practicum oppositum speculationi: ergo Logica cognitionem sui objecti non ordinat ad praxin; secundarius enim tantum finis Logicæ est Regularum usus, nempe, ut intellectus, & reliquæ Scientiæ rectè, & artificiosè discurrant &c.
sed

sed istæ operationes, cùm sint intra intellectum, non sunt opus practicum: ergò Logica non habet pro suo fine primario praxin.

Prob. 3. specialiter contra dicentes, & docentes, Logicam esse purè practicam. Scientia purè practica debet habere actus merè practicos: hos non habet Logica: ergò non est purè practica. maj. est certa. Nam secundùm S. D. illa Scientia est purè speculativa, quæ habet actus merè speculativos, consequenter & illa purè practica, quæ habet actus merè practicos. min. prob. tunc non habet meros actus practicos, quando non omnes ipsius actus sunt regulabiles per Regulas artis: sed Logicæ actus non omnes sunt regulabiles: ergò. maj. patet ex definitione actûs practici. min. prob. actus regulantes non possunt dici regulabiles: Logica habet multos actus regulantes: ergò. Si respondes, quòd actus regulantes etiam sint practici, & conseq. quòd omnes actus sint practici. Quæro ex te; utrùm etiam illi actus sint practici, quibûs cognosco veritatem, & bonitatem Regularum Logicalium? quod certè cum veritate dici non potest: actus enim isti cognoscitivi solum consistunt in pura consideratione veritatis, & bonitatis Regularum. Si autem dicas,

ad hoc, ut Logica dicatur practica non requiri, ut omnes actus sint practici; sed quòd plurimi; cùm denominatio desumatur à potiori. Tunc sic argumentor: denominatio habitûs debet fieri ab actibus maximè proprijs tali habitui: sed actus maximè proprij Logicæ sunt speculativi: ergò maj. est certa, min. prob. actus maximè proprij Logicæ, specialiter docentis, sunt illi, qui probant, & conseq. considerant non tantùm bonitatem, sed & veritatem Regularum: sed isti sunt speculativi: ergò min. est certa ex definitione actûs speculativi. maj. indè probatur, quia officium habitûs est, non tantùm dare Regulas, sed etiam probare, quòd sint veræ & bonæ, nisi hoc probet alius habitus, quod hic non fit.

Obji. I. Logica ordinatur ad acquirendas alias Scientias: sed habitus, qui ordinatur ad acquirendas alias Scientias, non sistit in sola contemplatione sui objecti; & conseq. ordinatur ad aliquod opus, & sic non erit speculativus.

Resp. negandò, quòd cognitio Logicæ ex fine primario, & proximo ordinetur ad alias Scientias; sed solùm ex fine remoto; proximus enim finis illius est cognitio proprij objecti, & totum opus, quod
habet

habet , solum est opus intra intellectum , & non aliquod externum.

Dices : Logica ordinatur ad opus in potentia intellectiva : sed habitus , qui ordinatur ad opus , est practicus ; ergo Logica tantum est practica.

Resp. cum S. D. *locō cit.* hoc non obesse Scientiæ speculativæ , nam , ut ipse ait, *in ipsis etiam speculabilibus invenitur aliquid per modum operis* cujusdam intellectualis , nempe constructio syllogismi &c. ex quibus clarè patet , mentem S. D. esse , quòd opus regulatum in ipso intellectu , non inducat propriè rationem praxis ; sed tantum se habeat *per modum* praxis , cum revera praxis non sit , sed speculatio ; habet tamen similitudinem cum praxi propter dirigibilitatem aliquam.

Obji. 2. habitus dirigens actus voluntatis est practicus ; ergo etiam habitus dirigens actus intellectus erit practicus.

Resp. negandō conseq. disparitas hæc est , quòd habitus Logicæ dirigens actus intellectus eodem dirigat ad verum , & ad cognitionem veritatis ; hinc finis ipsius est veritas. Econtra verò habitus dirigens actus voluntatis eodem dirigit ad bonum , ut sint boni , & meritorij in genere moris , quod pertinet ad praxin.

Instabis , actus , quorum principium est electio , sunt practici : sed actuum Logicorum principium est electio ; fiunt enim liberè , & imperantur à voluntate ad instar actuum aliarum virtutum : ergò.

Resp. ad hoc argumentum sub distinc. Actus , quorum principium est electio per se , ut sunt actus virtutum moralium , sunt practici , conc. actus , quorum principium tantum per accidens est electio , veluti sunt actus Logici , nego maj. sed actuum Logicorum principium per se est electio , nego , per accidens conc. min. ergo actus Logici sunt practici , nego conseq. atque adeò , quòd actus Logici possint dici practici , solum illis accedit per accidens , & ab extrinseco , nempe ab electione , in quantum induunt rationem virtutis moralis ; simpliciter tamen & ab intrinseco , in quantum sunt actus intellectus pertinentes ad considerationem solius Logicæ , sunt speculativi.

Urges : quilibet actus Logicus quomodocunque spectatus v. g. syllogismus non fit à solo intellectu ; sed ut habet adiunctam voluntatem : ergò quilibet etiam illius actus tam erit speculativus , quàm practicus.

Resp. iterum sub distinc. quilibet actus Logicus v. g. syllogismus , non fit à
solo

solo intellectu, sed ut habet adjunctam voluntatem purè applicantem ad opus conc. ut habet adjunctam voluntatem specificantem ipsum opus, nego. hoc est, ut intellectus argumentetur, debet quidem applicari à voluntate? interea tamen voluntas ipsa non dat speciem syllogismo, sive enim bona, sive mala voluntate argumenteris, tuus tamen syllogismus erit bonus, modò præscriptas Regulas observes. Ex quo clarè patet, syllogismum non dependere à voluntate, nisi applicativè; hoc autem non impedit, quin sit opus merè speculativum. Omnis enim speculatio hòc modò dependet à voluntate, quis enim aliquid speculari poterit, nisi velit?

Obji. 3. Logica non tantùm inservit Scientijs speculativis, quarum finis est veritas; sed etiam inservit Scientijs practicis, quarum finis est praxis: ergò etiam debet dici practica.

Resp. negandò, quòd Logica inserviat Scientijs practicis reduplicativè sumptis, hoc est, prout formaliter sunt practicæ; sed præcisè, in quantum sunt Scientiæ, & discursivæ circa propria objecta. Quod autem sint simul practicæ respectu Logicæ est merè per accidens, habétque se in tali casu tantùm materialiter: illis enim tantùm

subvenit, quatenus vel definiunt, vel dividunt, vel argumentantur sine attentione, vel intentione ad materiam aut objectum, utrum ordinetur ad praxin, vel non.

Dices, Logica inservit alijs Scientijs prout sunt practicæ; nam modus procedendi practicus est Scientificus: ergo est à Logica.

Resp. negandô antec. ad probat. Dico, quòd modus procedendi practicus sit scientificus quoad conclusionem immediatam, quæ est illata ex præmissis, non autem quoad conclusionem mediatam, quæ est ordinata ad opus, talis enim est à prudentia.

THESIS 13.

*Quâ necessitate sit necessaria Logica
ad alias Scientias.*

UT Quæstio hæc ritè procedat, supponendum est, quòd Scientia, quam ex Aristotele superius diximus esse notitiam
cer-

certam, & evidentem per causam, hoc est, demonstrationem comparatam, dupliciter sumi possit: *primò* pro Scientia in statu perfecto. *2.dò* pro eadem, sed in statu imperfecto solum. Scientia in statu perfecto est, ubi sciens per certa, & infallibilia media evidenter scit se scire sine erroris, aut confusionis periculo, adeò quidem, ut habeat exactam notitiam, & certitudinem non tantum ratione materiæ, sive consequentis, sed etiam ratione formæ artificialis Logicæ, sive consequentiæ, possitque resolvere suam notitiam tam quoad materiam, quàm quoad formam usque ad prima principia per se nota.

Scientia in statu imperfecto est, quando sciens habet quidem aliquos discursus scientificos, ita tamen, ut non sit certus de bonitate formæ syllogisticæ, neque ita instructus, ut suam sententiam, & conclusionem cuilibet neganti probare, aut contra impugnantes possit defendere.

Supponendum *2.dò*, duplici modo medium aliquod esse necessarium ad finem, *simpliciter*, seu *absolute*, & *moraliter*, sive *secundum quid*. *Simpliciter & absolute* necessarium est illud, sine quo alterum nulla ratione obtineri potest; sic ad cytharizandum v. g. *simpliciter & physicè* necessaria est cythara,

thara, quia sine hac cytharizatio fieri non potest. Moraliter necessarium est, quando sine tali medio vel nunquam, vel rarò admodum, & non nisi difficillimè obtinetur finis: hac ratione necessarius est dux viæ cæco, ut ad præfixum sibi terminum possit pertingere.

Conclusio Logica artificialis ad Scientias in statu perfectò acquirendas est simpliciter necessaria.

Probatur ex S. Augustino, qui *lib. 1. cont. Acad. cap. 7.* hæc habeat: *Scientia non solum comprehensis, sed ita comprehensis rebus constat, ut neque in ea quisquam errare, neque quibuslibet adversantibus impulsus nutare debeat*: atqui ad hoc, ut non inducar ad nutandum, debeo posse judicare de bonitate formali mei actus, quod sine Regulis Logicis simpliciter non potest, ergò.

Probatur 2.^{dò} ex S. D. qui 1. post. lect. 1. ita loquitur: *Ars quadam necessaria est, quæ sit directiva ipsius actus rationis, per quam scilicet homo in ipso actu rationis ordinate, ac faciliter, & sine errore procedat, & hæc est Ars Logica.* ex quibus verbis sic argumentor: nulla Scientia, quæ stat cum errore, potest dici Scientia perfecta, sed omnis Scientia sine Logica stat cum errore (nam per S. Doct. Logica necessaria est, ut intellectus in suis actibus

actibus *sine errore* procedat) ergò nulla Scientia potest dici perfecta sine Logica ; & consequenter ad omnem Scientiam Logica est simpliciter necessaria. Quare , ut aliquis Scientiam perfectè possideat , duo requiruntur, 1.*mò* , ut habeat aliqua principia certa & evidentia , ex quibus deducenda , & probanda est conclusio. 2.*dò* , ut habeat certitudinem de bonitate formæ syllogisticæ , ille enim integrè & perfectè scit , ut ait Arist. qui scit se scire.

Objic. 1.*mò* SS. Patres communiter damnant Logicam tanquam perniciosam Christianæ Religionis ; ergo nec est utilis, nec necessaria.

Resp. non damnare Logicam , nec ejus usum , sed absum , quò hæretici veritates fidei impugnârunt. Hinc etiam de Logica clare S. August. lib. 1. cont. Cresc. cap. 20. ait: *banc Artem , quam Dialecticam vocant &c. nunquam Christiana doctrina formidet.*

Objic. 2.*dò* : nullus habitus acquisitus dat simpliciter posse , sed Logica est habitus acquisitus: ergo.

Resp. non dat simpliciter posse quoad entitatem , & potentiam agendi concedo , quoad statum , & modum perfectionis , nego maj. ergo Logica non dat simpliciter posse,

posse, hoc est, non dat ipsam potentiam, & entitatem ipsius actus, conc. non dat modum, & statum perfectiorem, nego consequentiam.

Objic. 3.*tiò* olim Mathematica, (quæ tamen Scientia speculativa simpliciter) fuit tradita ante Logicam. Item multi absque ullo studio Logicali, & notitia Regularum fiunt excellentes Juristæ: ergo Logica saltem ad has Scientias non est simpliciter necessaria.

Resp. olim ante Logicam fuit tradita Mathematica ita ut fuerit perfecta, & absque erroribus, nego, imperfecta, & cum erroribus, concedo. De Juristis dico, quòd multi absque Logica fiant excellentes in memoriter ediscendis, & expeditè citandis legibus; non autem in scientificè probandis rationibus.

Objic. 4.*tò*: potest cognosci sine Logica bonitas consequentiæ: ergo. prob. ant. quælibet conclusio est verum proportionatum nostro intellectui, sed ad hoc intellectus non indiget habitu Logicali: ergo.

Resp. quamlibet conclusionem esse verum proportionatum intellectui secundum naturam specificam, non autem individua-lem, sunt enim multæ circumstantiæ individuantes impediennes, quod omnes conclusio-

elusiones in individuo non cognoscantur ab intellectu, & sic potest unam vel alteram attingere non tamen perfectè, & sine formidine. Quia plures rationes pro & contra non ferunt præsentēs pagellæ, hæc, ad honorem illius, à quo nos, & omnes nostræ Scientiæ dependent, dicta sufficiant.

Ut in omnibus glorificetur DEUS
S. P. Benedictus in Reg. cap. 57.

Braun, Anselm

Theses Prolegomenales Logicae, Luci, Et Certamini Scholastico

Frisingae [1712]

Diss. 189

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10839909-0

VD18 14852470-001